

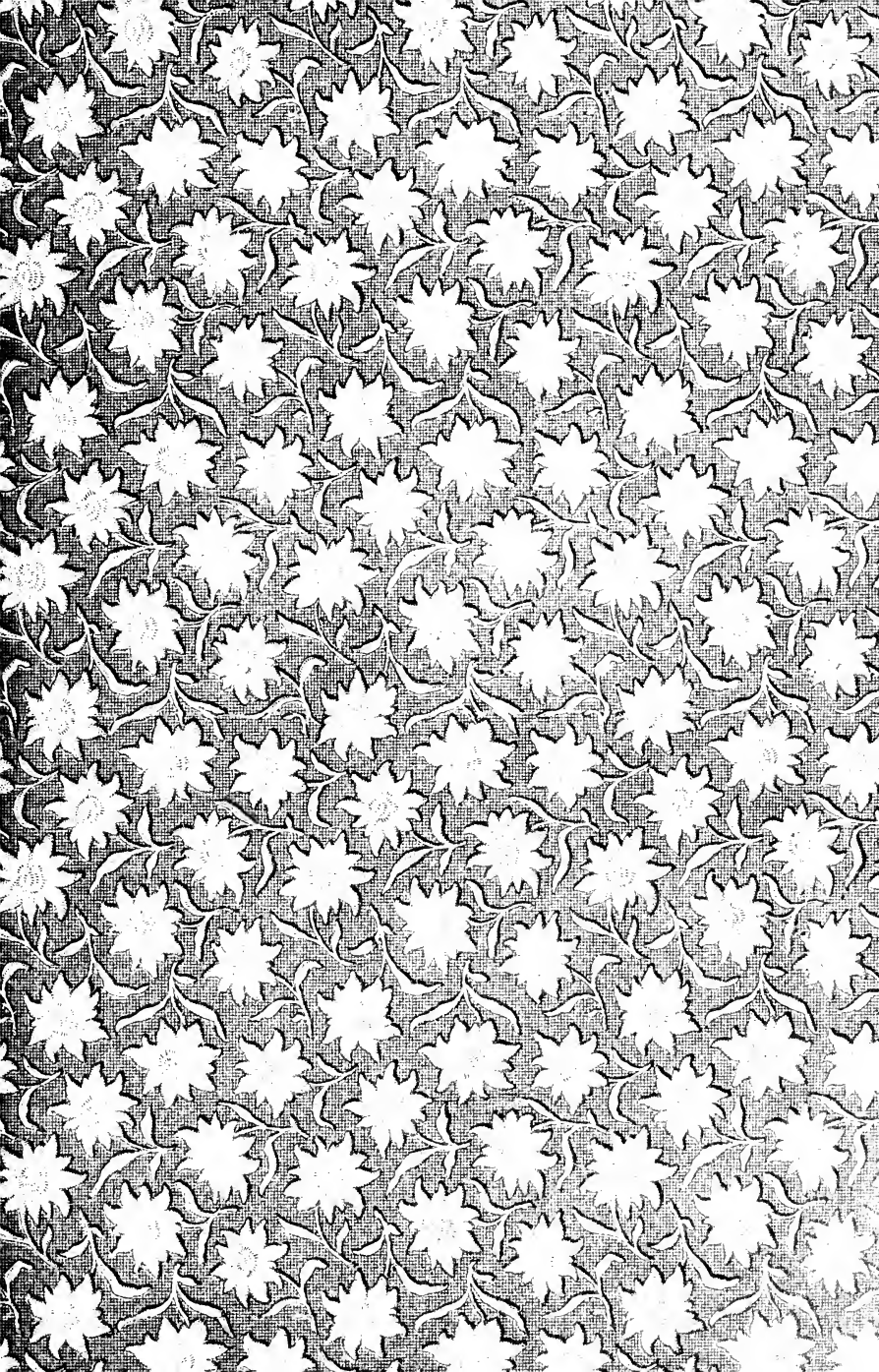
A

0
0
0
9
2
7
2
0
6
3

THE LIBRARY
OF
THE UNIVERSITY
OF CALIFORNIA
LOS ANGELES

E FOSSELIUS

RÖDA PESTEN

AF

JACK LONDON

ÖFVERSÄTTNING AF

M. DRANGEL

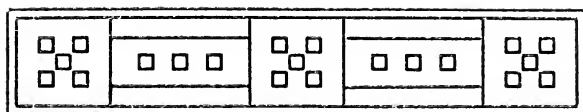
STOCKHOLM :: BOHLIN & Co.

STOCKHOLM

ERNST WESTERBERGS BOKTRYCKERI A. B. 1918

615

I.

Vägen löpte på en förhöjning som i forna tider hade varit en järnvägsbank. Men under många år hade intet tåg gått fram där. Skog hade växt upp i gröna våglinjer af träd och buskar på banvallens sluttande sidor och tvärs öfver dess krön. Vägen var så smal att en man nätt och jämt kunde tränga sig igenom småren, och den var ingenting annat än en stig som banats af vilda djur. Här och där stack ett stycke rostigt järn fram ur skogsmyllan, vittnande om att skenor och syllar ännu funnos

kvar. På ett ställe hade ett tiotums träd brutit upp marken just vid en sammanfogning och lyft upp den ena ändan af järnvägsskenan, så att den låg blottad. Och syllen hade tydligen följt med, fasthållen af en rälspek tillräckligt lång för att mellanrummet skulle fyllas af grus och vissnade löf, så att den murkna lutande plankan nu bildade ett sluttande plan. Den forntida järnbanan hade tydligen varit enspårig.

En gammal man och en gosse voro stadda på vandring framåt vägen. De rörde sig långsamt, ty gubben var mycket gammal. Han darrade af ålderdomssvaghet och stödde sig tungt mot sin staf. En tarflig mössa af getskinn skyddade hans hufvud mot solen, och nedanför mössan hängde en tunn frans smutshvitt hår. Skärmen som skuggade hans ögon var sinnrikt gjord af ett stort blad, och under den betraktade han noga vägen,

som han trampade. Skägget skulle ha varit snöhvitt, om det icke hade rönt samma inverkan af väder och damm som håret. Det var tjockt och tofvigt och räckte honom nästan ända ned till midjan. Hans dräkt utgjordes af ett smutsigt getskinn. Armarna och benen, skrumpna och skiintorra, vittnade om hög ålder, och deras solbrända hud, deras ärr och skråmor utvisade, att de under många år varit utsatta för elementens inverkan.

Gossen, som gick förut och lämpade sina liffulla musklers rörlighet efter den gamles långsamma gång, var också klädd i ett enda plagg — ett raggigt björuskinne med ett hål på midten, hvarigenom han stuckit upp hufvudet. Han kunde ej vara mer än tolf år. Han bar en nyligen afskuren grissvans kokett instucken i håret ofvanför ena örat. I ena handen höll han en halvstor båge och en pil, och på hans rygg hängde ett koger fullt med pilar.

Ur en slida fästad vid en skinnrem, som han bar om halsen, stack det nötta handtaget på en jaktknif fram. Gossens hud var nötbrun, och hans gång var mjuk och lätt, nästan kattlik. En märklig kontrast mot den solbrända huden utgjorde hans ögon. De voro blåa, djupblåa, men skarpa och genomträngande som ett par borrar. De tycktes ha för vana att utforska allt som kom i deras närhet. Och medan gossen vandrade använde han också sitt luktsinne; hans vidgade och skälfvande näsborrar tillförde honom en oändlig mängd budskap från den yttre världen. Äfven hans hörsel var mycket skarp och hade blifvit tränad till automatisk verksamhet. Utan någon medveten ansträngning uppfattade han alla de svaga ljuden under den skenbara stillheten — han hörde, särskilde och klassificerade dem alla antingen de härrörde från vinden, som kom löfven att prassla, från biens

och myggornas surr, från hafvets aflägsna brus, hvilket endast som en vaggsång trängde till hans öra, eller från de grävande små djuren i marken under hans fötter, som kraftrade ner en smula jord i sin hålas öppning.

Plötsligt spändes gossens uppmärksamhet. Både ögon, öron och luktsinne hade samtidigt gifvit honom varning. Han sträckte sin ena hand tillbaka mot den gamle och rörde vid honom. De stannade bägge. Ett stycke framför dem, på ena sidan af bankens krön, hördes ett knastrande ljud, och gossens ögon voro ifrigt riktade mot topparna på några buskar som satts i rörelse. Det knakade i grenarna och en stor gråbjörn kom i sikte, men han stannade tvärt, då han fick se de bägge vandrarna. Han tyckte icke om dem, ty han brummade vresigt. Långsamt lade gossen pilen till rätta på bågen, och långsamt spände han strängen. Men

icke en sekund tog han sina ögon från björnen. Den gamle stirrade under sin bladskärm på den hotande faran, och han stod lika stilla som gossen. Några sekunder varade den ömsesidiga granskningen, men så började björnen visa en tilltagande retlighet, och gossen gaf med en rörelse på hufvudet den gamle mannen ett tecken att gå åt sidan och bege sig utför banken. Gossen följde efter honom, gick baklänges och med bågen spänd och färdig att skjutas af. De väntade tills de genom prasslet i buskarna på motsatta sidan hörde att björnen hade gått vidare. Gossen gjorde en grimas, då han vände om upp till vägen.

»Väldig bjässe den där, farfar», sade han småskrattande.

Den gamle skakade på hufvudet.

»De bli allt större och större», klagade han med sin tunna och darrande falsett.
»Hvem kunde tro att jag skulle få upp-

lefva en tid, då man råkar i fara för sitt lif på vägen till Cliff House! När jag var pojke, ser du Edwin, brukade män och kvinnor och småbarn komma ut hit i tiotusental från San Francisco, då det var vackert väder. Och då fanns här inga vilda djur. Nej, minsann. De va' så sällsynta att man brukade ge pengar för att få se på dem, när de va' instängda i burar.»

»Hvad är pengar för något, farfar?»

Innan den gamle mannen hann svara, erinrade gossen sig någonting. Han stack med triumferande uppsyn in handen i en ficka inmanför björnskiinet och tog fram en illa medfaren och anlupen silfverdollar. Den gamles ögon lyste då han höll myntet tätt intill dem.

»Jag ser inte», mumlade han. »Men försök om du kan se när den är präglad, Edwin.»

Gossen skrattade.

»Ni är allt rolig ni, farfar», utropade han förtjust, »som alltid vill inbilla en att små märken betyda någonting.»

Den gamles ansikte uttryckte en bedröfvelse, vid hvilken han tydligen var van, och han förde myntet på nytt intill sina ögon.

»År 2012», skrek han till med gäll röst och började sedan pladdra på ett löjligt sätt. »Samma år som Morgau den femte blef kallad till president i Förenta staterna af Magnaternas komité. Den här slanten måste ha varit bland de sist myntade, för röda pesten kom 2013. Å, Herre Gud! Å, Herre Gud! Besinna det! Det är nu sextio år se'n, och jag är den ende som finns kvar i lifvet af dem som lefde på den tiden. Hvar har du fått myntet ifrån, Edwin?»

Gossen, som hela tiden hade sett på honom med det medlidsamma intresse man erfar inför en sinnessvag människa, svarade raskt:

»Från Hoo-Hoo. Han hittade det en gång, när vi vallade getterna där nere i närheten af San José i våras. Och Hoo-Hoo sa' att det var pengar. Men är ni inte hungrig nu, farfar?»

Den gamle grep ett fastare tag om sin staf och fortsatte sin väg. Hans ögon lyste begärligt.

»Vill väl hoppas att Harläpp har funnit en krabba eller två», mumlade han. »De ä' goda att äta, krabbor, mycket goda att äta, när man inte längre har några tänder, men har sousöner, som ä' tillgifna sin gamle farfar och gärna fånga krabbor åt honom. När jag va' pojke . . .»

Men nu hejdades Edwin plötsligt af något som han såg, och han spände sin båge. Han hade stannat framför en rädda i järnvägsbanken. En gammal täckdikning hade där så småningom blifvit bortspolad, och då vattenflödet icke längre mött något hinder, hade banken blifvit genom-

skuren ända upp till ytan. På den motsatta sidan stack en skena ut öfver rännan och lyste rostig bland rankorna, som växte öfver den. Och där bortom satt en kanin hopkrupen vid en buske och stirrade ängsligt på gossen. Afståndet mellan dem var drygt femtio fot, men pilen träffade målet. Den sårade kaninen skrek högt af smärta och förskräckelse och försökte rädda sig in bland buskarna. Med blixstens hastighet tog gossen ett hopp ner i klyftan och klättrade upp på andra sidan. Hans smärta kropp rörde sig behagfullt och med en precision som om hans muskler varit stålfjädrar. Hundra fot längre bort hann han upp sitt byte i ett busksnår, krossade dess hufvud mot en trädstam och lämnade sedan kaninen åt sin farfar att bära.

»Kaninkött är godt, mycket godt», sade den gamle med dallrande röst, »men i

fråga om utvalda läckerheter föredrar jag krabbor. När jag var pojke...»

»Hvarför pratar ni så mycket som inte är möjligt att förstå?» afbröt Eðwin otåligt den gamles sladder.

Det var icke precis dessa ord som gossen använde, men han sade någonting ditåt, ehuru med mera gutturala och explosiva ljud och mera sparsamma fraser. Hans tal hade en viss likhet med den gamle manneus, och den sistnämndes språk hade för öfrigt tydligen med tiden undergått en försämringsprocess.

»Skulle just vilja veta hvarför ni kallar krabbor för 'utvalda läckerheter'», fortsatte Eðwin. »En krabba är väl en krabba, eller hur? Aldrig har jag hört det där löjliga namnet på dem förr.»

Den gamle suckade, men svarade ej, och de fortsatte sin väg under tystnad. Då de kommo ut ur skogen på dynerna, som sträckte sig utmed hafvet, blef bruset

från bränningarna starkare. Några getter betade mellan sandkullarna, och en pojke i djurhud vaktade dem med tillhjälp af en varglik hund, som något påminde om en collie.* Med bränningarnas brus blandades ett oafbrutet groft skall eller tjut som kom från en grupp spetsiga klippor hundra yards från stranden. Där hade väldiga sjölejon kraflat sig upp för att ligga och sola sig eller slåss med hvarandra. I den närmaste förgrunden höjde sig röken från en eld, som sköttes af en tredje gosse, äfven han klädd som en vilde. I hans närhet lågo några varglika hundar hopkrupna, af samma slag som den som vaktade getterna.

Den gamle mannen påskyndade sina steg och drog begärligt åt sig luften då han nalkades elden.

»Musslor!» mumlade han förtjust.
»Musslor! Och är det inte en krabba

---

* Skotsk vallhund.

du har där, Hoo-Hoo? Är det inte en krabba? Oj, oj — hvad ni ä' snälla mot gamle farfar, pojkar!»

Hoo-Hoo, som tydligen var vid Edwins ålder, grinade belåtet.

»Här finns så mycket ni vill ha, farfar. Jag har fångat fyra stycken.»

Den gamles darrande ifver var ömklig att skåda. Han satte sig ned i sanden så raskt som hans styfva lemmar kunde tillåta och petade fram en stor bergmussla ur kolen. Hettan hade förmått musslan att öppna sig, och dess laxfärgade kött var genomstekt. Med tummen och pek-fingret grep gubben darrande af ifver den efterlängtade läckerbiten och stoppade den i munnen. Men den var för het, och i nästa ögonblick spottade han häftigt ut den. Den gamle mannen harklade och spottade, och tårarna runno ur hans ögon och utför hans kinder.

De tre gossarna voro riktiga vildar med vildmansnaturens grymma humor. För dem var detta uppträde öfvermåttan löjligt och de skrattade med full hals. Hoo-Hoo hoppade och dansade i förtjusning och Edwin rullade sig skrattande på marken. Gossen med getterna kom springande för att få vara med om munterheten.

»Lägg dem att svalna, Edwin, lägg dem att svalna», bönföll den gamle midt under sin pina, utan att göra något försök att torka bort tårarna som ännu strömmade från hans ögon. »Och svala af en krabba också, du Edwin. Du vet att gamle farfar tycker om krabbor.»

Från kolen hördes nu ett starkt fräsande, som kom sig däraf, att en mängd musslor öppnade sina skal och vätskan sjöd öfver. Det var stora skaldjur, tre à sex tum långa. Gossarna rakade ut dem från kolen med käppar och lade dem att svalna på en stor drifvedsplanka.

»När jag var pojke, skrattade vi inte åt våra gamla — vi hade respekt för dem.»

Pojkarna fäste ingen uppmärksamhet vid hans ord, och farfadern fortfor att muttra en osammanhängande ramsa af klagan och klander. Men nu hade han blifvit mera varsam och brände sig icke i munnen. Alla började äta med bara fingrarna och under ett högljudt smackande. Den tredje gossen, Harläpp, smusslade listigt en nypa sand på en läckerbit, som den gamle just skulle stoppa i munnen, och när det grofva gruset skrapade emot gubbens gom, väckte detta ett nytt våldsamt skratt. Den gamle mannen hade ingen aning om, att pojkarua spelat honom ett spratt, och han harklade och spottade tills Edwin slutligen tyckte synd om honom och räckte honom en kalebass med friskt vatten, så att han skulle få skölja sig i munnen.

»Hvar har du krabborna, Hoo-Hoo?»
frågade Edwin. »Farfar vill gärna ha en.»

Och farfaderns ögon lyste på nytt begärligt, då en stor krabba räcktes honom. Det var ett skal med alla benen kvar, men köttet var borta för längesedan. Med skälfvande fingrar och under ett förvåntansfullt pladder bröt den gamle af en klo och fann den tom.

»Oj, oj — krabborna, du Hoo-Hoo!»
jämrade han. »Krabborna?»

»Var bara skoj, farfar. Finns inga krabbor. Har inte hittat några.»

Pojkarna voro utom sig af förtjusning, när de sågo tårar af misräkning tillra utför den gamles kinder. Men så bytte Hoo-Hoo oförmärkt det tomma skalet mot en nykokt krabba. Den var redan bruten, och genom det krossade skalet spred sig en doftande ånga från det hvita köttet. Doften trängde till den gamles näsa, och han tittade häpet ner.

Öfvergången från sorg till glädje var blixtsnabb. Han fnös och mumlade och pustade, och han nästan gnällde af förtjusning, då han började äta. Detta frågade pojkarna icke alls efter, ty det var någonting, som de voro vana att se. Lika litet brydde de sig om hans utrop och underliga uttryck, som de icke förstodo. Till exempel då han smackade med läpparna och tuggande mumlade: »Majonnäs, ja! Att bara tänka på det — majonnäs! Och nu är det sextio år sedan sista gången det tillagades! Tre generationer, som inte ha fått känna lukten af den såsen en gång! Och på den tiden serverades den alltid till krabbor på hvarenda restaurant.»

Då den gamle mannen icke förmådde äta mera, suckade han, torkade af händerna mot sina nakna ben och satt och stirrade utåt hafvet. I sin belåtenhet öfver att magen var mätt fördjupade han sig i lågkomster från forna dagar.

»Att bara tänka på det! Jag har sett den här stranden vimla af män, kvinnor och barn under glada söndagar. Och då fanns här inga björnar, som kunde äta upp dem heller. Och där uppe på höjden låg en stor restaurant, och där kunde man få allt hvad man ville i matväg. På den tiden bodde fyra millioner människor i San Francisco. Och nu finns det på stadens hela område och i trakten där-omkring knappast fyrtio. Och härute på hafvet såg man ständigt skepp på ut- eller ingående till Golden Gate. Och luftskepp däruppe bland skyarna — styrbara ballonger och flygmaskiner. De kunde gå tvåhundra mil i timmen. I kontraktet för flygposten mellan Newyork och San Francisco var den farten bestämd som minimum. Det fanns en flygare — en fransman, jag har glömt hvad han hette — som gick ända till trehundra. Men det var riskabelt — *för* riskabelt för kouser-

vativt folk. Han hade i alla fall funnit rätta klaven och hade nog redt ut hela saken, om inte pesten hade kommit. När jag var pojke, fanns det folk, som mindes, när det första æroplanet kom till, och nu har jag lefvat så länge, att jag har sett de sista — och det för sextio år se'n.»

Den gamle fortfor att prata utan att gossarna hörde på. De hade länge varit vana vid hans sladder och dessutom använde han en massa ord, som för dem icke hade någon betydelse. Under gubbens långa monologer undergick alltid hans språk en märkbar förbättring både till konstruktion och uttryck. Men när han talade direkt till gossarna, öfvergick han mestadels till deras eget enkla och konstlösa sätt att uttrycka sig.

»Men det fanns inte så godt om krabor på den tiden», fortsatte den gamle mannen. »De fiskades upp och ansågos för en stor delikatess. Och det var inte

tillåtet att ta dem mer än en enda månad på hela året. Men nu — nu kan man ta dem året om. Tänk, tänk — att kunna ta så mycket krabbor man vill och *när* man vill, i vågsvallet utanför Cliff House!»

En plötslig oro bland getterna kom gossarna att springa upp. Hundarna vid elden rusade i väg till sina morrande kamrater, som vaktade getterna, och getterna sökte i vild flykt skydd åt det håll där människorna befunno sig. Ett halft dussin magra och gråa djur kommo fram-tassande mellan sandkullarna och vände sig mot hundarna, som morrande reste ragg. Edwin sköt af en pil, men den träffade ej. Harläpp hade däremot en slunga, sådan som den David använde i sin kamp mot Goliath, och han kastade med den en sten, som flög hvinande genom luften och föll ner midt ibland vargarna, hvarefter de luskade i väg inåt den mörka eucalyptusskogen.

Gossarna skrattade och lade sig återigen ner i sanden, men gubben drog en djup suck. Han hade ätit för mycket, och med händerna knäppta öfver magen började han åter prata för sig själf.

»Flyktiga system glida bort som en dimma», mumlade han — det var tydligen ett citat. »Ja, så är det — dimma och förgänglighet. Allt mänskligt arbete på vår planet är ingenting annat än dimma. Människan har gjort de nyttiga djuren till husdjur, utrotat vilddjuren och rensat jorden från vild växtlighet. Och så togs människan bort, och det förhistoriska lifvets vågor rullade tillbaka igen öfver världen och sopade bort hvad människohänder hade uträttat. Ogräs och skog växte åter upp på de odlade fälten, rofdjur härjade bland husdjurens flockar, och nu finns det vargar på stranden vid Cliff House.» Han tycktes slagen af förfäran vid denna tanke. »Där fordom fyra mil-

lioner människor roade sig ströfva nu vargar omkring, och mänsklighetens förvildade ättlingar måste med förhistoriska vapen försvara sig mot vilddjurens betar. Tänk, tänk! Och allt detta därför att Skarlakanspesten . . .»

Det sista ordet hade uppmärksammats af Harläpp.

»Det där babblar han alltid om», sade han till Edwin. »Hvad är *skarlakan*?»

»En lönn i skarlakansskrud verkar på mig som hornsignaler», citerade gubben.

»Det är detsamma som *rödt*», svarade Edwin. »Du vet det inte därför att du hör till Chaufförstammen. De ha aldrig vetat någonting, ingen af dem. *Skarlakan* är *rödt*, det vet jag.»

»Rödt ä' väl rödt, tänker jag, eller hur?» sade Harläpp vresigt. »Hva' tjänar det då till att vara högfärdig och kalla det för skarlakan? Hvarför säger ni så ofta saker som ingen begriper, gammelfar?»

frågade han gubben. »Inte är skarlahan nånting, men rödt är rödt. Och hvarför säger ni då inte rödt?»

»Rödt är inte det rätta ordet om pesten», lydde den gamles svar. »Det var skarlakanspest. Hela ansiktet och hela kroppen blefvo skarlakansröda inom en timme. Det måtte jag väl veta! Har sett tillräckligt af det. Och det skall jag säga er, att skarlahan var det, därför att — jaha, därför att det *var* skarlahan. Det finns intet annat ord som duger.»

»Å, *rödt* ä' godt nog åt mig», muttrade Harläpp envist. »Min far kallar rödt för rödt, och han vet nog hvad han säger. Han har sagt att alla människor strök med i röda pesten.»

»Din far ä' bara en vanlig simpel karl, och så var hans far före honom», genmälde den gamle hetsigt. »Jag måtte väl känna till Chaufförstammens ursprung! Din farfar *var* chaufför, en tjänare utan

uppfostran. Han arbetade åt andra. Men din farmor var af god familj, skada att barnen inte bråddes på henne. Jag måtte väl komma ihåg, när jag först råkade på dem, då de fiskade vid Temescalsjön!»

»Hva' är *uppfostran*?» frågade Edwin.

»Att kalla rödt för skarlakan», inföll Harläpp försmädligt och fortsatte sedan sin attack mot den gamle. »Min far har sagt — och han hade hört det af *sin* far, innan han kolade af — att er hustru var af Santa Rosastammen, och att hon inte alls var nånting att skryta med. Han sa' att hon hade varit servitös, innan Röda pesten kom. Hvad servitös är, det vet jag inte, men det kan du kanske säga mig, Edwin?»

Edwin skakade på hufvudet till tecken att han också var okunnig om den saken.

»Det är sant att hon var uppasserska», medgaf den gamle. »Men hon var i alla fall en hygglig människa, och din mor var hennes dotter. Efter pesten var det

ondt om kvinnor, och hon var den enda jag kunde få tag i — om hon nu också var servitös, som din far kallar det. Men det är inte vackert att tala om sina gamla anförvanter på det sättet.»

»Far säger, att den förste Chaufförs hustru var en lady . . .»

»Hvad är en lady då?» frågade Hoo-Hoo.

»En lady är förstas en Chaufförs squaw», inföll Harläpp raskt.

»Den förste Chaufför hette Bill och var en simpel karl, som jag sa' för en stund sedan», förklarade gubben, »men hans hustru var en lady, en förnäm dam. Före Skarlakanspesten var hon gift med Van Warden, ordförande i Industrimag-naternas komité och en af de tolf, som regerade Amerika. Han ägde en hel billion och åttahundra millioner dollars — oerhörda massor sådana mynt som det du har i din ficka, Edwin. Så kom

Skarlakanspesten, och så blef hon hustru åt Bill, den förste af stammen Chaufför. Han slog henne också. Det har jag själf sett.»

Hoo-Hoo, som låg på magen i sanden och lättjefullt borrhade ned sina tår i gruset, skrek plötsligt till och undersökte noga först sina tånaglar och sedan det lilla hålet han grävt. De bägge andra pojkarna hjälpte honom, och de refvo raskt undan sanden med händerna, tills tre skelett kommo i dagen. Två av dessa hade varit fullvuxna personer och det tredje ett halvväxt barn. Den gamle mannen kraflade sig fram ett stycke och såg på fyndet.

»Offer för pesten», förklarade han. »På det sättet dogo de öfverallt under den sista tiden. Det här måste ha varit en familj, som ville fly undan smittan och greps af den här på stranden vid Cliff House. De... Hvad gör du nu, Edwin?»

Så frågade han med plötslig ovilja, Edwin hade börjat bryta loss tänderna ur en af skallarna med sin jaktknif.

»Tänker trä' upp dem», blef svaret.

De tre gossarna sysslade ifrigt med detta, och där blef ett knackande och hamrande, hvarunder den gamle mannen pratade för sig själf utan att de hörde på.

»Ni ä' minsann ena riktiga vildar. Ha redan lagt er till med seden att pryda er med människotänder. Nästa generation kommer väl att sticka hål i näsor och öron och bära prydnader af ben och musselskal. Å, jag vet det nog. Människosläktet är dömt att sjunka tillbaka längre och längre i urtidsmörkret, innan det på nytt begynner sitt mödosamma klättrande uppåt till civilisation. När vi då tillväxa i antal och anse oss ha brist på utrymme, börja vi slåss och döda hvarandra. Och då kommer man att ståta med blodiga skalper vid bältet — lik-

som du, Edwin, den mildaste af mina sonsöner, redan har börjat gå med den där vidriga grissvansen. Kasta bort den, min gosse — kasta bort den!»

»Hvad den gamle pratmakaren håller för ett väsen!» anmärkte Harläpp, då alla tänderna voro utdragna och man skulle skrida till en rättvis fördelning.

De voro mycket hastiga och tvära både i handlingar och ord, och deras tal under öfverläggningarna om fördelningen af de bästa tänderna blef verkligen ett oväsen. De talade med enstafviga och häftigt framstötta ord, som snarare liknade ett snatter än ett mänskligt språk. Och ändå funnos där reminiscenser af grammatiska konstruktioner och konjugationer, som föreskrefvo sig från en öfverlägsen kultur. Äfven den gamle mannens språk var så fördärfvadt, att det skulle förefalla som idel nonsens, om det blefve bokstafligt återgifvet. Detta var emellertid hän-

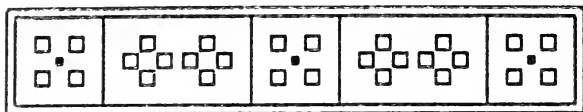
delsen endast då han talade med gossarna. Då han kom riktigt i farten med att prata för sig själf, blef hans tal småningom ren engelska. Satserna blefvo längre och uttalades med en rytm och en lätthet, som påminde om föreläsningsskaldern.

»Berätta för oss om Röda pesten, gammelfar», uppmanade Harläpp sedan tändningen blifvit afslutad till allas belåtenhet.

»Om Skarlakanspesten», rättade Edwin.

»Och bry er inte om att använda ert konstiga språk till oss», fortfor Harläpp.
»Tala begripligt — så som en Santa Rosanska tala. De andra i stammen tala inte alls som ni.»

II.

Den gamle såg helt belåten ut, då man sålunda vädjade till honom. Han klarade strupen och började.

»För tjugu eller tretti år se'n var man ifrig att få höra mig berätta. Men nu för tiden tycks ingen vara intresserad af...»

»Där ha vi det nu igen!» skrek Harläpp förargad. »Kan ni inte låta bli edra dumheter och tala begripligt? *Intresserad* — hvad är det? Ni talar som en barunge, som inte vet hvad han säger.»

»Låt honom hållas», uppmanade Edwin.
»Annars blir han ilsken och säger inte

ett ord. Bry er inte om det som är gallet. Alltid kan vi begripa något af det han berättar.»

»Låt gå då, gammelfar», sade Hoo-Hoo uppmuntrande. Ty den gamle mannen hade redan börjat mumla om bristen på aktning för äldre och återfallet till grymhet hos de människoraser, som från en hög kultur hade sjunkit ned till primitiva förhållanden.

Han började sin berättelse.

»Det fanns mycket, mycket folk i världen på den tiden. Bara i San Francisco bodde fyra millioner . . .»

»Hvad är millioner?» afbröt Edwin.

Gubben såg vänligt på honom.

»Jag vet, att du inte kan räkna till mer än tio, och jag vill förklara för er hvad jag nu sade. Håll upp bägge händerna. På dem har du tio fingrar. Nå — nu tar jag upp ett stort sandkorn — håll det i din hand, Hoo-Hoo.» Han

lade kornet i Hoo-Hoos hand och fortsatte: »Det där sandkornet ta vi för att vara lika mycket som Edwins tio fingrar. Så tar jag upp ett nytt korn. Då ha vi tio fingrar till. Och så lägger jag till ett tredje, och så ett till och ett till — ända tills jag har lagt dit lika många sandkorn som Edwin har fingrar. Då ha vi hvad jag kallar för ett hundratal. Kom ihåg det ordet — *ett hundra*. Och nu lägger jag den här kiselstenen i Harläpps hand. Den ta vi för tio sandkorn, eller tio gånger tio fingrar, det vill säga ett hundra. Nu plockar jag dit flera stenar, så att de bli tio. Då ha vi så mycket som ettusen fingrar. Jag tar så ett musselskal, som får beteckna tio stenar eller hundra sandkorn eller ettusen fingrar . . .»

Och på detta sätt sträfvade han arbetssamt och med oupphörliga upprepningar att bibringa deras hjärnor ett enkelt be-

grepp om antal. Då beloppet steg högre, lät han gossarna hålla olika värden i hvardera handen. För ännu större summor lade han symbolerna på drifvedsplankan, och då han slutligen såg sig strandsatt på symboler, måste han använda de utdragna tänderna för milliontal och krabbskalen för billiontal. Men där stannade han, emedan gossarna tycktes vara trötta.

»Ja — det fanus fyra millioner människor i San Francisco, så många som summan af fyra tänder.»

Gossarnas ögon irrade från tänderna och från hand till hand ända ner till sandkornen och Edwins fingrar. Och sedan följde de på nytt de stigande serierna under tydligt bemödande att göra sig en föreställning om ett så ofattbart antal.

»Det var en hel hop folk det, gammelfar», framkastade Edwin slutligen på måfå.

»Som sanden här, barn — alldeles som sanden här, om hvartenda sandkorn vore en man eller en kvinna eller ett barn. Ja, min gosse, alla de människorna bodde här i San Francisco. Och ibland kommo de ut hit till stranden — nästan mera folk än här finns sandkorn. Alltid flera — och flera — och flera. Och San Francisco var en ståtlig stad. Och på andra sidan viken — där vi hade vårt läger förra året — bodde ändå mera folk, bortom Point Richmond, på slätten och kullarna, hela vägen rundt om till San Leandro, också en stor stad med sju millioner invånare . . . Betänk, sju tänder — så stor summa är sju millioner.»

Gossarnas ögon vandrade återigen hela serien uppåt och nedåt från Edwins fingrar till tänderna på drifvedsstocken.

»Världen var full med folk. Statistiken för 2010 uppgaf att det fanns åtta billioner människor i hela världen —

tänk er det, åtta kräftska, eller åtta billioner. Då var det inte som nu. Människorna visste en hel del mera i fråga om att skaffa sig föda. Och ju mera föda det fanns, desto mera ökades befolkningen. År 1800 fanns det etthundrasjuttio millioner bara i Europa. Hundra år senare — ett sandkorn, Hoo-Hoo — ja, hundra år senare, år 1900, fanns det i Europa femhundra millioner — fem sandkorn, Hoo-Hoo, och den här tanden. Det visar hur lätt det var att skaffa föda och hur folkmängden växte. Och år 2000 hade Europa femtonhundra millioner invånare. Det var på samma sätt i hela den öfriga världen också. Åtta krabbska — ja, åtta billioner människor fanns det på jorden när Skarlakanspesten kom. Jag var en ung man när den började, bara tjugusju år. Och jag bodde i Berkeley på andra sidan om San Franciscoviken. Du kommer väl ihåg de stora stenhusen,

Edwin, som vi sågo då vi kommo utför höjderna från Contra Costa? Just där var det jag bodde, i de stora stenshusen. Jag var professor i engelsk litteratur.»

Mycket af detta låg utom de tre gossarnas begrepp, men de försökte fatta hvad de kunde af farfaderens berättelse om det förflutna.

»Hvad hade de stenshusen till?» frågade Harläpp.

»Du kommer väl ihåg när din far lärde dig simma?»

Gossen nickade.

»Nå, vid California-universitetet — det var så de där husen kallades — lärde vi unga män och kvinnor att *tänka*. Alldeles som jag nyss med tillhjälp af stenar och krabbskal har försökt göra klart för er hur mycket folk det fanns på den tiden. Det fanns ofantligt mycket att lära. De unga männen och kvinnorna, som vi undervisade, kallades för studenter. Vi

hade stora rum att undervisa i, och jag talade till fyrtio eller femtio i sänder, alldeles som jag nu talar till er. Jag talade till dem om böcker som andra män hade skrivit före deras tid, och äfven ibland om sådana som skrivits under deras tid . . .»

»Var det allt hvad ni gjorde?» frågade Hoo-Hoo. »Bara tala och tala och tala? Hvem jagade då åt er och skaffade kött? Hvem mjölkade getterna? Hvem fiskade?»

»En förnuftig fråga, Hoo-Hoo, verkligen en förnuftig fråga. Som jag förut har sagt, var det på den tiden lätt att skaffa föda. Vi voro mycket kloka. Några skaffade föda åt många. De andra sysslade med andra saker. Och jag — som du sa' — jag talade. Jag talade hela min arbetstid. Och för det fick jag min föda — mycket mat, god mat, fin och härlig mat, som jag nu inte har smakat sedan sextio år tillbaka och aldrig mer

skall få smaka. Ibland kommer jag på den tanken, att det mest underbart fulländade i vår storartade civilisation var födan — dess ofattbara riklighet, den gränslösa omväxlingen och de underbara läckerheterna. Ack, mina barnbarn — lifvet var värdt att lefva på den tiden, då man hade så härliga saker att äta.»

Detta låg utom gossarnas fattningsförmåga, men de läto det gå sig förbi — både de underliga orden och tankarna — och ansågo det endast för fjolligt gubb-sladder.

»De som arbetade med att skaffa oss föda kallade vi för 'fria medborgare', men det var bara ett skämt. Vi som hörde till de styrande klasserna ägde all jord, alla maskiner, allting. De som skaffade födan voro våra slafvar. Vi togo nästan all föda de anskaffade och lämnade litet åt dem, så att de fingo äta och kunde arbeta och skaffa oss mer . . .»

»Jag skulle ha gått ut i skogen och skaffat föda åt mig själf», förklarade Harläpp, »och om nå'n hade försökt ta den ifrån mig, skulle jag ha dödat honom.»

Den gamle skrattade.

»Har jag inte sagt er att vi som tillhörde de styrande klasserna ägde all jord, all skog, allting? Om någon af de underordnade inte ville arbeta för oss, straffade vi honom, eller också fick han svälta ihjäl. Men det var mycket få som gjorde det. De föredrogo att skaffa föda åt oss och förfärdiga kläder åt oss — och tillhandahålla oss tusen — ett musselskal, Hoo-Hoo — tusen behagligheter och njutningsmedel. Och jag var professor Smith på den tiden — professor James Howard Smith. Och mina kurser voro mycket populära. Det vill säga en massa af de unga männen och kvinnorna hörde mig gärna tala om böckerna som andra hade skrivit.

»Och jag var mycket nöjd och belåten och hade härliga saker att äta. Och mina händer voro mjuka, därför att jag inte arbetade med dem, och hela min kropp var ren och klädd i fina kläder.» Han betraktade med ovilja sitt snuskiga getskinn. »Så här var man inte klädd på den tiden. Till och med våra slafvar hade bättre kläder än så. Och vi voro ytterst renliga. Vi tvättade oss flera gånger om dagen i ansiktet och om händerna. Ni, pojkar, tvätta er inte, såvida ni inte falla i vattnet eller ge er af ut och simma.»

»Det gör inte ni heller, gammelfar», inföll Hoo-Hoo.

»Nej — jag vet, jag vet. Jag ä' en smutsig gammal gubbe. Men tiderna ha förändrats. Ingen tvättar sig nuförtiden, och det finns inga hjälpmedel. Det är sextio år sedan jag såg ett stycke tvål. Hvad tvål är vet ni inte, men jag bryr

mig inte om att beskrifva det, för jag skall ju berätta om Röda pesten. Ni vet hvad det är att vara sjuk. Vi kallade en sjukdom för farsot, när den var smittsam. Många sjukdomar komma sig af något som vi kallade för baciller. Kom ihåg det ordet — *baciller*. En bacill ä' en mycket liten tingest. Det är som fästingarna — de där som hundarna få på sig i skogen, när de springa omkring där på våren — bara med den skillnaden att bacillen ä' så förskräckligt liten, så liten att man inte kan se den en gång ...»

Hoo-Hoo brast i skratt.

»Ni är allt rolig ni, gammelfar, som pratar om saker som man inte kan se! Om ni inte kan se dem, hur vet ni då att de finnas? Det skulle jag just vilja veta. Hur kan ni veta något om det ni inte kan se?»

»Mycket klokt frågadt, Hoo-Hoo, mycket klokt. Men vi kunde se — några af dem.

Vi hade något som vi kallade för mikroskop, och dem höll vi framför våra ögon och tittade genom dem, och då sågo vi tingen större än de verkligen voro. Det var många saker som vi inte alls kunde se utan mikroskop. Våra bästa ultramikroskop visade en bacill fyrtiotusen gånger större än han var. Vi sa att ett musselskal skulle motsvara tusen fingrar som Edwins. Tänk er då fyrtio så'na musselskal — så många gånger större blef bacillen för våra ögon, när vi betraktade den genom mikroskopet. Vi hade också andra utvägar — som vi t. ex. använde vid biografföreställningar — att göra en fyrtiotusen gångers bacill ännu många, många tusen gånger större. På det sättet sågo vi alla dessa ting som ingen kunde se med blotta ögat. Tag ett sandkorn. Dela sönder det i tio delar. Och sedan en af de delarna i tio andra, och en af dem i tio, och en af dem i tio,

och en af dem i tio — och håll på så där en hel dag, så har du kanske när solen går ner en så liten smula kvar som en bacill.»

Gossarna visade öppet sitt misstroende. Harläpp fnös och hånskrattade och Hoo-Hoo småfnittrade, tills Edwin knuffade dem för att de skulle vara tysta.

»Fästingen suger åt sig hundens blod, men bacillen — som är så förskräckligt liten — går rakt in i kroppens blod och där ynglar den af sig alldeles oerhördt. På den tiden som jag talar om kunde det finnas så många som en billion — tänk bara, som ett krabbskal — i en människokropp. Vi kallade dem för mikro-organismer. När en människa hade fått ett par millioner eller en billion i sitt blod, var hon sjuk. Bacillerna voro en sjukdom. Det fanns många olika slags baciller — flera än det finns sandkorn här på stranden. Den mikro-orga-

niska världen var en osynlig värld, vi kunde inte se den och visste mycket litet om den. Men något visste vi ändå. Där fanns *bacillus anthracis*, där fanns *micrococcus* — där fanns *Bacterium termo* och *Bacterium lactis*, som ännu i dag gör getmjölken sur. Och där fanns *Schizomyces* i oändlighet. Där fanns också många andra . . . »

Och nu fördjupade sig den gamle i en redogörelse för olika baciller och deras natur och använde därvid ord och fraser så märkvärdigt långa och besynnerliga att gossarna gjorde minner åt hvarandra och tittade ut öfver den ödsliga oceanen i stället för att höra på gubbens prat.

»Men hur var det med Röda pesten, farfar?» frågade Edwin slutligen.

Den gamle ryckte till, besinnade sig och afbröt det föredrag, hvarmed han i tankarna underhållit en helt annan åhörarekrets från katedern i sin forna före-

läsningssal och refererat den för sextio år sedan nyaste teorin angående baciller och af dem förorsakade sjukdomar.

»Ja, ja, Edwin — jag hade glömt . . . Ibland blir minnet af det förflutna mig öfvermäktigt, och jag glömmmer att jag ä' en smutsig gammal man klädd i getskinn — och att jag vandrar omkring i en vildmark med barnbarn som ä' vildar och vakta getter. 'Förgängliga system förgå som en dimma', och så gick det med vår ärorika kolossala civilisation. Jag är en trött gammal man. Jag hör till stammen Santa Rosan. Jag gifte mig in i den stammen. Mina söner och döttrar gifte sig in i stammarna Chaufför, Sacramento och Palo-Alto. Du, Harläpp, är en Chaufför, Edwin en Sacramento och Hoo-Hoo en Palo-Alto. Den stammen har tagit sitt namn efter en stad som låg i närheten af ett annat stort lärdomssäte som kallades Stanfords universitet. Ja, jag

kommer ihåg nu. Det står alldeles klart för mig . . . Jag höll på att berätta för er om Skarlakanspesten. Hvar var jag — hur långt hade jag kommit i min berättelse?»

»Ni höll på att berätta om baciller — nånting som man inte kan se, men som gör folk sjuka», svarade Edwin raskt.

»Ja, ja — där var jag. Först kunde man inte märka att man hade fått så'na där sjukdomsfrön i sin kropp — så länge de inte voro så många. Men när de så delade sig och höllo på med det i oändlighet — och det gick så raskt att det inom kort fanns många millioner i kroppen — då var man sjuk. Och sjukdomen fick namn efter bacillen man hade. Än var det mässling, än influensa och än gula febern — ja, det fanns tusentals sådana sjukdomar.

»Och det är någonting besynnerligt med de där bacillerna. Det kommer

ständigta nya som innästla sig i människokroppen. För mycket, mycket längesedan, när det bara fauns ett fåtal människor i världen, fauns det inte många sjukdomar. Men när människosläktet ökades och bodde tätare tillsammans i stora städer och civilisationen gick framåt, uppstodo nya farsoter — nya slags baciller upptäcktes i människokroppen. Genom deras härjningar dödades otaliga millioner och billioner människor. Och ju tätare människorna packade ihop sig, ju hems-kare härjade de nya farsoterna. Långt före min tid, under medeltiden, hemsöktes Europa af Svarta pesten. Den har härjat där många gånger. Så uppstod tuberkulos bland den tätt packade befolkningen. Hundra år före min tid rasade böldpesten. Och i Afrika gick sömnsjukan. Bakteriologerna sökte bekämpa alla dessa sjukdomar och utrota dem, alldeles som ni, pojkar, bruka drifva bort vargarna

från edra getter och slå ihjäl mosquitos som slå ned på er. Och bakteriologerna . . . »

»Men hvad ä' det då för ena?» afbröt Edwin.

»Du, min gosse, ä' herde. Det är din skyldighet att vaka öfver getterna. Du vet en hel hop om getter. En bakteriolog håller vakt öfver baciller. Det är hans skyldighet, och han vet en hel hop om dem. Nå — som jag nyss sa' — bakteriologerna kämpade mot bacillerna och utrotade dem — någon gång. Det fanns en ohygglig sjukdom som kallades för spetälska. Hundra år innan jag föddes upptäcktes spetälskbacillen af bakteriologerna. De visste allting om den. De gjorde teckningar af den. Jag har sett dessa afbildningar. Men de kunde aldrig finna något medel att utrota denna bacill. År 1984 däremot utbröt en farsot som kallades Pantoblastpesten i ett land

som hette Brasilien, och millioner människor rycktes bort. Men bakteriologerna upptäckte bacillen och funno äfven ett medel att döda den, så att farsoten icke spreds vidare. De gjorde någonting som de kallade för serum, och när detta kom in i den sjukes kropp, dödade det bacillen utan att skada människan. År 1910 kom Pellagra och en svår masksjukdom; men dem blefvo bakteriologerna snart herrar öfver. År 1947 uppstod så en farsot som ingen förut hört talas om. Den angrep småbarn, som ej voro mer än tio månader, till och med yngre, och dessa kunde då hvarken röra hand eller fot eller äta eller göra någonting — och bakteriologerna behöfde elfva år för att utfundera hur den bacillen skulle kunna dödas och barnen räddas.

»Trots alla dessa farsoter och alla de nya, som fortfarande uppstodo, ökades befolkningen i världen allt mer och mer.

Det kom sig af att det var så lätt att skaffa föda. Ju lättare det gick att få mat, ju mera ökades befolkningen, och ju tätare de packade ihop sig, ju flera nya farsoter kom där från nya baciller. Varningar fattades ej. Redan år 1929 uppträdde Soldervetzsky med en förklaring, riktad till bakteriologerna, att de icke hade någon garanti för att icke en ny farsot, tusen gånger mäktigare än någon af dem som rasat förut, skulle uppstå och döda hundratals millioner människor, kanske till och med billioner. Den mikroskopiska världen skulle förbli ett mysterium intill det sista. Man visste att den fanns till, och att den tid efter annan utsände hela härskaror af nya baciller till människosläktets förödande. Men detta var också allt hvad man visste om den. Man antog att i denna osynliga mikroskopiska värld måste det finnas så många olika slags sjukdomsfrön som det finns

sandkorn vid hafvets strand. Och det var ju också antagligt att nya slags frön skulle alstras inom samma osynliga värld. Det kunde vara från den som lifvet hade sitt ursprung — från 'den infernaliska fruktsamheten' som Soldervetzsky kallade den, användande andra mäns ord som skrifvit före honom . . .»

Nu reste sig Harläpp med ett uttryck af djupt förakt i sitt ansikte.

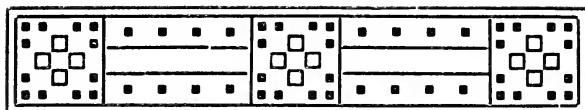
»Ni äcklar mig med ert pladder», förklarade han. »Hvarför berättar ni inte om Röda pesten? Om ni inte tänker göra det, så säg ifrån — då vända vi om till lägret.»

Den gamle såg på honom och började gråta tyst. Den ålderdomssvages tårar tillrade utför hans kinder, och i hans sorgsna ansikte lästes all den hjälplöshet som var så naturlig för hans åttiosju år.

»Sätt dig ned, Harläpp», tillrådde Edwin lugnande. »Farfar är allt på rätta

vägen. Han skulle just börja med Skarlakanspesten nu — var det inte så, farfar? Och nu berättar han genast för oss om den. Sätt dig igen, Harläpp! Fortsätt nu, farfar!»

III.

Den gamle torkade bort tårarna med sina smutsiga knogar och återtog berättelsen med pipig och darrande stämma, som likväl blef kraftigare så snart han åter kom i gång.

»Det var sommaren 2013 som pesten kom. Jag var då tjugusju år, och jag minns alltsammans så väl. Den trådlösa telegrafan hade . . .»

Harläpp uttryckte sin ovilja genom att spotta eftertryckligt, och den gamle skyndade sig att godtgöra hvad han sagt.

»Vi kunde tala genom luften på den tiden, och det så långt som tusen sinom tusen mil. Och på det sättet kom under rättelse om att en besynnerlig sjukdom hade brutit ut i Newyork. Sjutton miljoner människor bodde då i Amerikas finaste stad. Ingen tänkte så synnerligt på den nyheten. Det var ju bara en småsak. Endast några få dödsfall hade inträffat. Det föreföll emellertid som om de sjuka hade dött ovanligt hastigt. Ett af de märkligaste symptomen var att de insjuknade så godt som genast blefvo skarlakansfärgade i ansiktet och öfver hela kroppen. Inom tjugufyra timmar kom budskapet att ett första fall af den underliga sjukdomen hade inträffat i Chicago. Och samma dag kom det i dagen, att London, världens största stad näst Chicago, under två veckors tid i hemlighet kämpat mot samma pest, men öfvat sträng censur i fråga om alla telegram — det

vill säga, att man icke tillåtit något budskap om pestens härjande i Englands hufvudstad att spridas därifrån till den öfriga världen.

»Det såg allvarsamt ut, men här i Californien hyste vi ingen oro, lika litet som man gjorde det på andra håll. Vi voro öfvertygade om att bakteriologerna skulle finna en utväg att bekämpa den nya bacillen, alldeles som de hade be- tvingat baciller af annan art. Men det oroande låg i den häpnadsväckande hastig- het hvarmed denna bacill gjorde ända på en människas lif — och så var det ett faktum att den ofelbart dödade hvar och en som blef angripen. Icke en enda till- frisknade. Visserligen hade man under den asiatiska kolerans härjningar sett att man t. ex. kunde äta middag tillsammans med en frisk människa på kvällen, och tidigt följande morgon — om man var uppe så dags — kunde man få se honom

halas ut genom fönstret och ner i likvagnen. Men den nya pesten verkade hastigare än så — mycket hastigare. Sedan det första sjukdomstecknet visat sig, var den angripne vanligen död inom en timme. En och annan höll ut i flera timmar. Men många dogo inom tio eller femton minuter från det ögonblick sjukdomen först visade sig hos dem.

»Den började med att hjärtat slog hastigare och att kroppsvärmen tilltog. Så kom det skarlakansfärgade utslaget, som spreds likt en löpeld öfver ansiktet och kroppen. De allra flesta lade icke märke till hjärtklappningen och hettan, utan det första de upptäckte var att utslaget kom. Dess framträdande åtföljdes vanligen af konvulsioner. Men dessa konvulsioner voro hvarken långvariga eller synnerligt svåra. Om den sjuke lefde öfver dem, blef han sedan fullkomligt stilla, och det enda han kände var

att en hastig förlamning kröp uppåt hans kropp nedifrån fötterna. Först förlamades hälarne, så benen och höfterna, och när förlamningen nådde hjärtat var allt slut. Ingen yrsel och ingen sömn. Alla voro lugna och stilla in i det sista, då hjärtat förlamades och stannade. En annan märklig omständighet var den plötsliga förrettelsen. Så snart den sjuke var död, tycktes kroppen falla sönder, multna och upplösas inför ens ögon. Detta var ett af skälen hvarför smittan spreds så snabbt. Alla de billiontals baciller som funnos i ett lik blefvo genast frigjorda.

»Och det var på grund af allt detta som bakteriologerna hade så föga utsikt att kunna bekämpa det onda. De satte lifvet till medan de i sina laboratorier studerade Skarlakanspestens bacill. De visade ett verkligt hjältemod. De stupade massvis, men alltid kommo andra och trädde i deras ställe. I London lyckades

man först isolera bacillen. Nyheten telegraferades öfver hela världen. Den som vunnit denna framgång hette Trask, men trettio timmar därefter var han död. Och nu började i alla laboratorier ett intensivt bemödande att finna någonting som kunde döda pestbacillen. Inga droger dugde. Ser ni, det gällde ju att finna en drog eller ett serum som skulle döda bacillen i människokroppen utan att kroppen dog. De försökte bekämpa pestbacillen genom andra baciller — det vill säga, att i den sjukes kropp infördes baciller som lefde i fiendskap med Skarlakanspestens baciller . . .»

»Och ni kunde inte se de där bacillerna, gammelfar», invände Harläpp, »och här babblar och babblar och babblar ni om dem, som om de vore nånting, fastän de inte va' nånting alls. Det man inte kan se, det finns inte heller, så är det med det. Låta ting som inte finns slåss

mot andra ting som inte finns! Alla människor måtte ha varit galna på den tiden. Det var nog för det som de kola' af. Den där smörjan tror jag inte på, det ska' jag säga er.»

Gubben brast i gråt, men Edwin tog ifrigt hans försvar.

»Du tror i alla fall på en hel hop saker som du inte kan se, Harläpp!»

Harläpp skakade på hufvudet.

»Du tror på att döda gå igen. Men det har du aldrig sett dem göra.»

»Det har jag i alla fall sett, det ska jag säga dig. Och det var i vintras, när jag var ute på vargjakt med far.»

»Nå — och så spottar du alltid, när du går öfver rinnande vatten», fortfor Edwin utmanande.

»Det är ju för att slippa otur!» svarade Harläpp.

»Och du tror på otur?»

»Ja visst.»

»Och den har du aldrig sett», utbrast Edwin triumferande. »Det är ju samma sak som med farfar och hans baciller. Du tror också på så'ut som du inte ser. Håll på ni, farfar!»

Harläpp satt tyst, förkrossad genom detta metafysiska nederlag, och den gamle fortsatte sin historia. Vi vilja icke trötta läsaren med de närmare detaljerna, men vi kunna ej undgå att nämna, att han oupphörligt blef afbruten därigenom att gossarna kfvades sins emellan, hvarjämte de oupphörligt utbytte halfhöga gissningar och förklaringar, medan de försökte fatta den gamles skildringar från den för dem okända forntiden.

»Så bröt Skarlakauspesten ut i San Francisco. Det första dödsfallet inträffade en måndags förmiddag. På torsdagen dog folk som flugor i Oakland och San Francisco. De dogo öfverallt — i sina bäddar, under sitt arbete, då de gingo på

gatan. På tisdagen blef jag för första gången vittne till ett dödsfall — en af mina studenter, miss Collbran, som satt midt framför mig i föreläsningssalen. Jag kom att se på henne medan jag talade. Hennes ansikte hade plötsligt blifvit skarlakansrödt. Jag upphörde att tala och kunde icke ta mina ögon från henne, ty den första förskräckelsen för pesten hade redan gripit oss alla och vi visste att den hade kommit. De unga flickorna skyndade ut ur rummet med höga rop af förskräckelse. Så aflägsnade sig äfven de unga männen — alla utom två. Miss Collbrans konvulsioner voro mycket lindriga och räckte knappast en minut. En af de unga männen hämtade ett glas vatten åt henne. Hon drack helt litet och utbrast sedan:

»Mina fötter! Jag har ingen känsel i dem.»

En minut därefter sade hon: »Jag har

inga fötter. Jag kan inte känna att jag har några. Och mina knän ä' kalla. Det är som om jag inte heller hade några knän.»

»Hon låg utsträckt på golvet med en packe anteckningsböcker under hufvudet. Och vi kunde ingenting göra. Föreläsningen och styfheten spred sig uppåt öfver hennes höfter till hjärtat — och när den hade nått så långt var hon död. Inom femton minuter — jag såg på mitt ur — låg hon där död i min föreläsningssal, död och kall. Och hon hade varit en mycket vacker, frisk och stark ung kvinna. Bara femton minuter mellan de första sjukdomssymptomen och hennes död. Däraf kan ni förstå hur fort Skarlakansdöden kom.

»Men under denna korta stund, då jag dröjde hos den döende i föreläsningssalen, hade förskräckelsen spridit sig inom universitetet. Alla de studerande — tusen-

tals studenter — hade öfvergifvit föreläsningssalar och laboratorier. När jag kom ut och gick att anmäla för fakultetens dekanus hvad som händt, fann jag universitetet öde. På torget utanför såg jag en del studenter på väg till sina hem, ett par af dem sprungo.

»Dekanus Hoag fann jag på hans ämbetsrum, alldeles ensam. Han föreföll mycket gammal och grå, och jag såg en massa rynkor i hans ansikte som jag aldrig hade märkt förut. Då han fick se mig, reste han sig och gick med trötta steg in i det inre rummet, slog igen dörren efter sig och vred om nyckeln innauför. Han visste att jag hade varit i den dödas närhet, ser ni, och han var rädd för smitta. Han ropade till mig innauför dörren att jag skulle gå min väg. Aldrig skall jag glömma med hvilka känslor jag gick genom de tysta korridorerna och ut öfver den ödsliga öppna platsen.

Jag var icke rädd. Jag hade ju varit utsatt för smitta och jag betraktade mig redan som död. Det var icke detta. Men jag kände mig oerhördt betryckt. Allting hade afstannat. Det var som om världens slut vore kommet — åtminstone *min* världs. Jag var så godt som född och uppfödd vid universitetet. Det var min bestämelse att slå in på den banan. Min far hade varit professor där före mig, och hans far före honom. Under ett och ett halft århundrade hade universitetets maskineri gått sin gilla gång. Och nu hade det stannat inom några ögonblick. Det var som att se den heliga elden slockna på ett invigdt altare. Jag var bestört och uppskakad mer än jag kan beskrifva.

»När jag kom hem, skrek hushållerskan till vid mitt inträde och sprang sin väg. Då jag ringde, fann jag att husjungfrun också hade tagit till flykten. Jag gick för att rekognoscera. I köket råkade jag på

kokerskan, som just var färdig att gå. Också hon gallskrek när hon fick se mig, och i sin brådska tappade hon en handkappsäck, hvori hon packat sina tillhörigheter. Hon rusade skrikande sin väg och sprang utåt gatan. Jag kan ännu höra hur hon skrek. Vi brukade inte bära oss åt på det sättet vid vanliga sjukdomsfall, ser ni. Då voro vi alltid lugna och skickade efter doktorer och sjuksköterskor, och de visste alltid hvad som behöfde göras. Men nu var det en helt annan sak. Pesten kom så plötsligt och dödade så fort och slog aldrig miste. Så snart någon blef skarlakansröd i ansiktet var han dödens säkra rof. Man hörde aldrig talas om att någon öfvervann sjukdomen.

»Jag var ensam i mitt stora hus. Redan många gånger förut har jag sagt er, att vi på den tiden kunde tala med hvarandra genom trådar eller tvärs igenom luften. Nå — det ringde i telefon, och det var min bror

som ville tala med mig. Han sade att han inte ville gå hem därför att han var rädd att bli smittad genom mig, och våra två systrar hade han följt till professor Basons hem. Mig rådde han att stanna där jag var, tills det visade sig om jag hade blifvit smittad eller ej.

»Jag gaf honom rätt i allt hvad han sagt, och jag stannade hemma i mitt hus. För första gången i mitt lif försökte jag mig på att laga mat. Och pesten tycktes icke ha smittat mig. I telefon kunde jag tala med hvem jag ville och skaffa mig underrättelser om hvad som hände. Så hade jag tidningarna också — jag sade till att de allesammans skulle kastas upp utanför min dörr, så att jag kunde få veta hvad som tilldrog sig ute i världen.

»I Newyork och Chicago rådde ett riktigt kaos. Och som det var där var det i alla de stora städerna. En tredjedel af Newyorks poliskår var död, polis-

mästaren likaså och äfven borgmästaren. Lag och ordning fanns icke längre. Liken lågo obegravda på gatorna. All järnvägs- och ångbåtstrafik, som fraktat lifsmedel och dylikt till den stora staden, hade upphört och skaror af hungrande fattiga plundrade magasin och butiker. Rån, mord och dryckenskap förekom öfverallt. Milliontals människor hade redan flytt från staden. Först de rika i sina privata automobiler och luftskepp — sedan den stora massan af befolkningen, till fots — och alla förde pestsmittan med sig där de hungrande drogo fram och plundrade alla landtgårdar, byar och småstäder, som lågo i deras väg.

»Den som skickade ut dessa underättelser — mannen som skötte den trådlösa telegrafan — befann sig ensam med sin apparat på taket till en hög byggnad. De som hade stannat i staden — han uppskattade deras antal till många hundra-

tusen — hade blifvit alldeles galna af förskräckelse och dryckenskap, och öfverallt omkring honom rasade stora eldsvådor. Han var en hjälte, denne man som stannade på sin post. Antagligen en obemärkt journalist.

»Sedan ett helt dygn hade inga transatlantiska luftskepp anländt, upplyste han, och inga meddelanden kommo från England. Han omtalade emellertid att från Berlin — det vill säga från Tyskland — hade underrättelse ingått att en bakteriolog tillhörande Metchnikoffs skola vid namn Hoffmeyer hade upptäckt ett serum mot pesten. Detta var det sista budskap som vi här i Amerika intill den dag som i dag är ha erhållit från Europa. Om Hoffmeyer hade upptäckt nämnda serum, så måste det emellertid ha skett för sent, ty i annat fall skulle för längesedan upptäcktsresande från Europa ha kommit hit för att se hur här var. Vi kunna icke

annat än anta, att det som tilldrog sig i Amerika också skedde i Europa, och att i bästa fall några tjugotal människor på den europeiska kontinenten ha öfverlevat pesten.

»Ännu en dag till ingingo telegram från Newyork. Men sedan upphörde de. Maunen som afsändt dem från skyskrans tak hade antingen dött af pesten eller omkommit under de stora eldsvådorna som enligt hans beskrifning rasat i hans omgivning. Och hvad som händt i Newyork hade upprepats i alla andra städer. Det var på samma sätt i San Francisco, i Oakland, i Berkeley. Redan på torsdagen efter pestens utbrott inträffade sådana massor af dödsfall, att liken icke kunde föras bort utan lågo öfverallt. På torsdagskvällen började den vilda flykten utåt landsbygden. Tänk er, gossar, milliontals människor i massor tätare än laxens, som ni ha sett rusa fram i Sacra-

mentofloden, storma i vanvettig ångest ut från städerna öfver landet — ett fåfängt försök att undgå den allestädes närvarande döden! Ty de hade ju pesten med sig. Till och med de rikas luftskepp, som förde dem uppåt bergen och till obebodda platser, hade pesten med sig.

»Hundratals sådana luftskepp kommo till Hawaii, och de förde icke allenast pesten med sig, utan de funno den där förut. Detta fingo vi veta genom telegram, innan all ordning hade upphört i San Francisco och det icke längre fanns några telegrafister som skötte apparaterna. Det var någonting häpnadsväckande och förfärande i denna brist på kommunikation med den öfriga världen. Det var alldeles som om den vore utplånad, som om den icke vidare funnes till. Under de senaste sextio åren har den icke existerat för mig. Jag vet ju att det finns ett Newyork, ett Europa, ett Asien och

Afrika, men icke ett ord har hörts från dem — inte på sextio år. När Röda pesten kom föll världen isär, absolut och ohjälpligt. Tiotusen års kultur och civilisation utplånades i en blink, försvann som en dimma.

»Jag nämnde de rikas luftskepp. De förde pesten med sig, och hvart resenärerna än flydde, släckte farsoten deras lif. Jag har aldrig träffat mer än en enda af dem som blef räddad. Han hette Mungerson. Sedermera blef han en Santa Rosan och tog min äldsta dotter till hustru. Han kom in i stammen åtta år efter pesten, var då nitton år och måste vänta i tolf år innan han kunde gifta sig. Det fanns inga ogifta kvinnor, ser ni, och många af de äldsta flickebarnen i stammen voro redan bortlofvade. Så att han var tvungen att vänta tills min Mary blef sexton år. Det var hans son som förra året blef dödad af ett bergslejon.

»Mungerson var elfva år när pesten rasade. Hans far var en af industriens stormän, en mycket rik och mäktig man. På hans luftskepp begaf sig hela familjen på flykt till British Columbias vildmarker, långt norrut härifrån. Men det inträffade något missöde och de strandade i närheten af Mount Shasta. Ni ha hört talas om det berget. Det ligger långt uppe i norr. Nå — pesten bröt ut ibland dem och den elfvaårige gossen var den ende som blef vid lif. I åtta år vandrade han ensam omkring i ödemarkerna och sökte förgäfvos efter någon af sitt släkte. Slutligen, då han kom söderut, råkade han på oss, stammen Santa Rosan.

»Men nu har jag gått min berättelse i förväg. När den stora utvandringen från städerna rundt San Franciscoviken började och medan telefonerna ännu voro i verksamhet, talade jag med min bror. Jag sade honom att flykten från städerna

var en galenskap, att jag icke hade det ringaste symptom af pestsmitta, och att hvad vi borde göra var att isolera oss och våra anhöriga på någon säker plats. Vi bestämde oss för den kemiska afdelningens byggnad vid universitetet, och vi planerade att skaffa den ett förråd af livsmedel och att med vapenmakt hindra andra från att påtvinga oss sitt sällskap, sedan vi hade tagit vår tillflyktsort i besittning.

»När allt detta var öfverenskommet, bönföll min bror att jag skulle stanna där jag var åtminstone ännu ett dygu, ifall jag ändå hade något pestfrö inom mig. Jag samtyckte, och han lofvade att han skulle komma och hämta mig dagen därpå. Vi rådgjorde därefter om åtskilliga detaljer rörande provianteringen och försvaret af vår tillflykt, men så blef det plötsligt tyst i telefonen. Alldeles tyst, midt under vårt samtal. Den kvällen

lyste intet elektriskt ljus, och jag satt ensam i mitt hus i mörkret. Inga tidningar trycktes nu längre, så att jag visste ingenting om hvad som försiggick ute i staden. Jag hörde buller och oväsen och pistolskott, och från mitt fönster kunde jag se skenet af en eldsvåda bortåt Oakland. Det blef en fasans natt. En man blef dödad på trottoaren utanför mitt hus — hur och hvarför vet jag icke. Jag hörde de täta knallarna av en revolver, och några minuter därefter kom den sårade stackars uslingen krypande fram till min dörr och låg där och jämrade sig och tiggde om hjälp. Jag beväpnade mig med ett par pistoler och gick ut till honom. Vid en tändstickas sken upptäckte jag genast, att hans sår var dödande och att han dessutom var angripen af pesten. Jag vände skyndsamt om in igen och hörde honom sedan jämra sig och ropa i en halftimmes tid.

»På morgonen kom min bror för att hämta mig. I en handväska hade jag samlat de värdesaker jag ville ta med mig. Men så snart jag fick se min brors ansikte visste jag, att han aldrig skulle följa mig till chemicum. Han var angripen af pesten. Han ville skaka hand med mig, men jag ryggade hastigt tillbaka.

»Se dig i spegeln där!» uppmanade jag.

»Han gjorde som jag sagt, och då han såg sitt skarlakansfärgade ansikte, som glödde allt starkare, sjönk han tungt ned i en stol.

»Gud i himlen — jag har pesten!» utbrast han. »Kom mig inte nära! Jag dör.»

»Konvulsionerna började. Det dröjde två timmar innan han dog, och han behöll medvetandet ända in i det sista. Han klagade öfver kylan och känslolös-

heten i fötterna, i benen och låren — och till sist nådde kylan upp till hjärtat, och så var han död.

»På detta sätt tillintetgjorde Röda pesten sina offer. Jag tog min handväska och flydde. På gatorna mötte mig gräsliga syner. Man kunde knappast komma fram utan att stappla öfver lik. Där lågo också många döende. Och man såg människor plötsligt falla omkull märkta af döden. Många enstaka eldar lyste i Berkeley, och Oakland och San Francisco hade tydligen härjats af väldiga eldsvådor. Luf-ten var tjock af brandrök, så att en dyster skymning rådde midt på förmiddagen, ehuru solen vid vissa vindstötar lyste igenom som ett dimmigt dunkelrött klot. Sannerligen kunde man icke tro, att världens sista dagar voro komna!

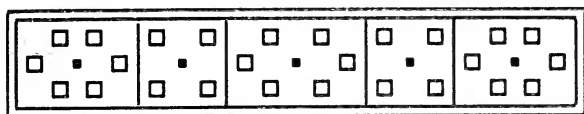
»En massa motorvagnar stodo på gatorna, hvilket bevisade att garagernas förråd af bensin och öfriga nödvändighets-

artiklar hade tagit slut. Jag kommer ihåg en sådan vagn. En man och en kvinna lågo döda i den och bredvid på stenläggningen hade två kvinnor och ett barn stupat. Hemska och underliga syner tedde sig öfverallt. Folk gick med så tysta och smygaude steg att de föreföllo som våluader — likbleka kvinnor med småbarn i famnen, fäder som ledde sina barn, ensamma vandrare, yugre och äldre par, hela familjer, alla voro de stadda på flykt från Dödens stad. Somliga buro lifsmedel, andra faltar och värdesakar, många buro ingenting alls.

»Jag kom i närheten af en kryddkramhandel, och där såldes matvaror. Mannen som ägde affären — jag kände honom personligen — var en stillsam och nykter men inskränkt och envis människa, och nu var han i färd med att försvara sin butik mot ett öfverfall. Fönster och dörrar voro inslagna, men han stod gömd

bakom disken och sköt af sin pistol mot en hop karlar ute på trottoaren som ville tränga sig in. I dörröppningen lågo åtskilliga döda, som han antagligen hade skjutit ned förut på dagen. Medan jag på afstånd betraktade detta upptråde, såg jag en af rånarne slå in fönstren i en butik bredvid, där det såldes skodon, hvar efter han helt lugnt satte eld på huset. Jag gick icke dit och hjälpte kryddkrämaren. Den tiden var förbi då man utförde dylika handlingar. Civilisationen låg i spillror och hvar och en tänkte bara på sig själf.

IV.

» Jag gick skyndsamt därifrån och vek af inåt en tvärgata, men där fick jag bevittna ett annat sorgligt upptråde. Ett par karlar af arbetsklassen hade öfverfallit en man och en kvinna med två barn och höllo på att utplundra dem. Jag kände den öfverfallne till utseendet, fastän jag aldrig hade blifvit presenterad för honom. Han var poet, och jag hade länge beundrat hans dikter. Men ändå skyndade jag icke till hans hjälp, ty i samma stund som jag fick syn på uppträdet smällde ett skott, och jag såg ho-

nom sjunka död till marken. Hustrun uppgaf ett skrik och i detsamma fälldes hon med ett knytnäfsslag. Jag ropade en hotelse till ogärningsmännen, som de besvarade genom att fyra af pistolskott mot mig — och jag sprang min väg, vek om närmaste hörn. Där hejdades jag af en rasande eldsvåda. Bägge husraderna brunno ett stycke nedåt gatan och där var fullt med rök och lågor. Från någon punkt i detta hemska kaos hördes en gäll kvinnoröst skrika på hjälp. Men jag gick icke dit. Bland alla dessa scener blef hjärtat järnhårt — ropen på hjälp voro för många.

»Jag vände om till hörnet och fann att de bägge skurkarna hade aflägsnat sig. Poeten och hans hustru lågo döda. Det var en uppskakande syn. Barnen voro försvunna — hvart de hade tagit vägen visste jag inte. Men nu visste jag hur det kom sig att de flyende som jag

mötte smögo framåt så försiktigt och med likbleka ansikten. Midt i vår civilisation hade vi i våra slumkvarter och arbetar-förstäder fostrat en ras barbarer och vildar. Och nu under vår hemsökelses tid kastade de sig öfver oss i hela sin vildhet för att tillintetgöra oss. De rasade också mot hvarandra. De hetsade upp sig med starka drycker och begingo tusentals gräsligheter, slogos och dödade hvarandra i vanvettigt raseri. Men jag såg också en skara arbetare af det bättre slaget, som hade slutit sig tillsammans och med sina hustrur och barn midt i flocken samt de gamla och sjuka burna på bårar kämpade sig ut ur staden. Det var en vacker syn att se dem tåga nedåt gatan genom den bolmande röken. Men det var nära att de skjutit ned mig, då de först sågo mig komma i deras väg. När de tågade förbi, ropade en af deras ledare till mig en ursäktande förklaring.

Han sade att de dödade alla rånare och plundrare som kommo i sikte, och att de hade slutit sig tillsammans på detta sätt, emedan det var den enda möjligheten för dem att undgå banditerna.

»Här såg jag för första gången någonting som jag sedan ofta skulle få se. En af de marscherande männen visade plötsligt omisskännliga tecken till att vara angripen af pesten. Ögonblickligen drefs han ut ur ledet af dem som gingo honom närmast, och utan någon invändning lämnade han sin plats för att se dem gå vidare. En kvinna, antagligen hans hustru, försökte följa efter honom. Hon höll en liten gosse vid handen. Men mannen befallde henne i sträng ton gå vidare, och andra höllo henne fast och hindrade henne från att följa honom. Detta såg jag, och jag såg äfven hur mannen med skarlakansflammande ansikte begaf sig in i en portgång på motsatta

sidan af gatan. Jag hörde knallen från hans pistol och såg honom sjunka liflös till marken.

»Efter att ha nödgats vända om två gånger till, hindrad af annalkande eldsvådor, lyckades jag komma fram till Universitetet. Strax invid den öppna platsen utanför råkade jag på en skara universitetsfolk, som voro på väg till Laboratoriebyggnaden. Det var idel familjefäder som medförde sina familjer och sitt tjänstfolk.

»Professor Badminton hälsade på mig, men jag hade svårt att känna igen honom. Han måste ha gått fram mellan eldslågor, ty hans skägg var bortsvedt. Ett blodigt bandage hade han omkring hufvudet och hans kläder voro illa åtgångna. Han berättade att han hade blifvit svårt slagen af plundrare, och att hans bror dödats kvällen förut medan de sökte försvara sin bostad.

»Då vi hade hunnit halfvägs öfver den

öppna platsen, visade han plötsligt på mrs Swinton. Hennes ansikte var skarlakansrödt. Ögonblickligen stämde de öfriga kvinnorna upp ett gallskrik och rusade ifrån henne. Hennes bägge barn gingo tillsammans med sin sköterska, och äfven de sprungo af alla krafter. Men hennes man, doktor Swinton, stannade kvar.

»Gå vidare, Smith», sade han till mig. »Var snäll och se till barnen. Jag stannar hos min hustru. Jag vet ju att hon redan är så godt som död, men jag kan inte lämna henne ensam. Jag kommer efter till Laboratoriet, om jag blir vid lif, och då kan du släppa in mig.»

»Jag lämnade honom stående lutad öfver hustrun och inväntande hennes sista ögonblick, och jag skyndade mig att hinna upp det öfriga sällskapet. Vi voro de sista som släpptes in i Laboratoriebyggnaden. Efter den stunden sörjde vi med våra

skjutvapen för att ingen skulle få göra intrång hos oss. Vi hade planerat för att sextio personer skulle kunna betjäna sig af denna tillflykt. I stället hade hvar och en af dessa sextio tagit med sig släktingar och vänner och hela familjer, så att där nu fanns mer än fyrahundra själar. Men byggnaden var stor — och den var fristående, hvilket gjorde att den ej riskerade att bli antänd genom de stora eldsvådor, som rasade öfverallt i staden.

»Massor af proviant hade ditförts, och en lifsmedelskomité tog vård om det hela och delade dagligen ut bestämda ransoner åt familjer och grupper, som själfva ordnat sig i matlag. En hel del komitéer inrättades, och vi utvecklade en ifrig verksamhet. Jag tillhörde försvarskomitén, men första dagen kommo inga plundrare i vår närhet. Vi kunde emellertid se dem på afstånd, och genom röken från deras eldar visste vi att de hade slagit läger

på flera ställen invid universitetsplanen. Dryckenskapen florerade, och ofta hörde vi dem sjunga oanständiga visor och tjuta som galningar. Medan världen föll i grus omkring dem och luften var tjock af brandrök från förintelsen, gåfvo dessa råa varelser fria tyglar åt sin bestialitet, söpo och slogos och dogo. Och hvad betydde det egentligen? Alla dogo ju ändå — goda och dåliga, verksamma och veklingar, de som hyste kärlek till lifvet och de som föraktade det. De måste förgås. Allting var stadt i upplösning.

»När ett dygn hade gått utan att något tecken till smitta visat sig bland oss, lyckönskade vi oss till vår tur och började gräfva en brunn. Ni ha sett de stora järnrören, som på den tiden förde vatten till stadens invånare. Vi fruktade att hettan från eldsvådorna skulle spräcka rörledningarna och tömna reservoarerna. Och därför hackade vi upp cementeringen

på Laboratoriets centralgård och gräfde en brunn. Där fanns en hel del unga ograduerade studenter ibland oss, och vi arbetade både dag och natt med vår brunn. De farhågor vi hyste besannades. Tre timmar innan vi nådde vatten visade det sig att vattenledningsrören voro tomma.

»Återigen hade tjugufyra timmar gått utan att pesten angripit någon af oss. Vi trodde nu att vi voro räddade. Men vi visste icke då hvad jag sedan har förstått, nämligen att pestbacillens inkubation i människokroppen tog åtskilliga dagar. Förloppet gick så fort sedan sjukdomen väl hade gifvit sig tillkänna, att vi därigenom förleddes till den tron att inkubationsperioden gick lika snabbt. Då vi efter två dygns förlopp voro utan sjukdomssymptom, började vi fröjda oss åt den tanken att vi hade undgått smitta.

»Men den tredje dagen brast denna illusion. Aldrig skall jag glömma natten

före denna dag. Jag hade befälet öfver nattvakten från åtta till tolf, och från byggnadens tak betraktade jag den förödelse som gick fram öfver det mänskliga arbetets härliga verk. Skenet från eldsvådorna var så starkt att det lyste upp hela himlen. Man kunde läsa det finaste tryck i det röda skenet. Det såg ut som om hela världen vore kringvärfd af lågor. San Francisco sprutade upp rök och eld från ett tjogtal eldsvådor, som kunde liknas vid lika många eldspyende vulkaner. Och Oakland, San Leandro, Haywards — det brann öfverallt. Norrut, bortom Point Richmond, flammade det också. Det var ett uppskakande skådespel. Det var civilisationen som gick, ser ni, civilisationen som genom en fläkt af döden förintades i ett haf af eld. Vid tiotiden samma kväll exploderade de stora krutmagasinen vid Point Pinole i rask följd efter hvarandra. Och skakningen

var så stark, att hvarenda fönsterruta sprängdes i vår väldiga byggnad och hela huset vacklade som vid en jordbäfning. Då steg jag ned från taket och gick från rum till rum nedåt de långa korridorerna för att lugna kvinnorna och säga dem hvad som händt.

En timme senare hörde jag från ett fönster på nedre botten att ett helvetiskt oväsen bröt ut i plundrarnas läger. Där skreks och tjöts och sköts med massor af pistoler. Efteråt kunde vi förstå, att striden måste ha framkallats därigenom att de friska ville drifva bort dem som voro sjuka. Åtminstone kom där en hel flock pestsmittade rusande öfver den öppna platsen och styrde kurs mot våra dörrar. Vi varnade dem för att närma sig, men de svarade med förbannelser och fyrade af en hel gevärssalva mot oss. Professor Merryweather, som stod vid ett af fönstren, träffades af en kula mellan ögonen och

föll ned död. Vi besvarade nu deras eld, och alla utom tre togo till flykten. En af de tre var en kvinna. De voro angripna af pesten och alldeles förvildade. Som rasande djäflar, hvilkas skarlakansfärgade ansikten flammade i det röda eldskenet, fortsatte de att utösa förbannelser och skjuta på oss. Den ena af männen sköt jag med egen hand, hvarefter den återstående mannen och kvinnan under förbannelser lade sig på marken nedanför våra fönster, där vi sedan måste se dem dö af pesten.

»Vår belägenhet var kritisk. Explosionerna i krutmagasinen hade sprängt alla Laboratoriebyggnadens fönster, så att vi voro utsatta för pestsmittan från de döda kropparna. Hälsovårdskomitén kallades till verksamhet, och kallelsen hör sammades med ädelt hjältemod. Två män måste gå ut och föra bort liken, och detta vore antagligen detsamma som att offra

sitt eget lif, ty efter fullbordadt värf kunde de icke få återvända in igen. En af professorerna, som var ungtkarl, och en af de ograduerade studenterna anmälde sig frivilligt. De sade farväl till oss och begåfvo sig ut. Det var hjältemod! De offrade sitt lif för att fyrahundra andra skulle få lefva. När de hade slutat sitt värf, dröjde de kvar en stund på afstånd och betraktade oss längtansfullt. Men så vinkade de ett farväl och gingo långsamt bort öfver planen och inåt den brinnande staden.

»Och likväl hade allt detta skett förgäfvets. Följande morgon inträffade det första sjukdomsfallet hos oss — en liten barnflicka i professor Stouts familj. Det var ingen lämplig tid för känsloppjunk eller sentimentalitet. För att hon möjligen skulle kunna bli den enda, visade vi ut henne på gatan och förbjödo henne att komma igen. Hon gick långsamt sin

väg öfver planen, vridande sina händer under jämmer och gråt. Vi kände oss som riktiga odjur, men hvad skulle vi göra? Vi voro fyrahundra därinne, och individerna måste offras för det stora hela.

»I ett af laboratorierna hade tre familjer slagit sig ned tillsammans, och hos dem funno vi samma eftermiddag icke mindre än fyra lik och sju stycken angripna kämpande med pesten i dess olika stadier.

»Nu började fasansfulla nätter och dagar. Vi läto liken ligga och tvingade de kvarlevande att isolera sig i ett annat rum. Men pesten bröt ut äfven bland oss öfriga, och så snart någon befanns vara angripen skickades han eller hon till de afskilda rummen. Vi tvingade dem att gå dit på egen hand, för att vi skulle slippa röra vid dem. Det var hjärtskärande. Men pesten fortfor att rasa ibland oss, och det ena rummet efter det andra fylldes med döda och döende. Vi

som ännu voro fria från sjukdomen drogo oss tillbaka först till närmaste öfvervåning och så till den därnäst, drifna därtill af den störtflod af döda, som öfversvämmade byggnaden, rum efter rum och våning efter våning.

»Laboratoriebyggnaden var nu förvandlad till ett benhus, och midt i natten flydde de kvarlevande, utan att ta med sig någonting annat än vapen och ammunition jämte ett stort förråd konserver. Vi lägrade oss vid den utkant af universitetsplanen, som låg på motsatt sida om den där banditerna uppehöll sig. Medan somliga af oss stodo vakt, begåfvo sig andra, som frivilligt erbjudit sig därtill, in i staden för att söka efter hästar, bilar, kärror, lastvagnar eller hvad som helst, hvarmed vi kunde transportera våra förråd och bli i stånd att gå vidare på samma sätt som de associerade arbetarna, hvilka jag hade sett kämpa sig fram utåt landsbygden.

»Jag var en af de frivilliga spanare som skulle bege sig ut, och doktor Hogh påminde sig nu, att hans bil måste stå kvar i garaget bakom hans bostad, hvarför han uppmanade mig att gå dit och se efter. Vi skulle följas åt parvis på vår expedition, och jag fick en ung student Dombey till sällskap. Vi skulle gå en sträcka på ungefär en half mil genom stadens finare kvarter för att komma till doktor Hoghs bostad. Här lågo byggnaderna skilda från hvarandra, omgifna af träd och gräsmattor, och här hade elden farit fram ganska nyckfullt. På somliga ställen voro hela kvarter nedbrända, andra kvarter stodo kvar orubbade, och ibland hade elden hoppat öfver ett enda hus i ett kvarter. Men här huserade också plundrare som bäst. Vi gingo med pistol i hand, färdiga att skjuta, och visade vår morskaste uppsyn för att afskräcka dem från att anfälla oss. Men

då vi kommit fram till doktor Hoghs hus hände någonting. Huset hade hittills skonats af elden, men just då vi kommo dit, trängde rök och lågor ut därifrån.

»Uslingen som hade satt eld på huset kom raglande utför yttertrappan och ut på körbanan. Han var mycket drucken och ett par whiskybuteljer stucko upp ur hans rockfickor. Min första tanke var att ge honom ett skott, och jag har aldrig upphört att ångra att jag inte gjorde det. Där han gick raglande och mumlande för sig själf, med blodsprängda ögon och ett nyskuret blödande sår nedåt ena sidan på sitt skäggiga ansikte, var han verkligen den mest vämjeliga inkarnation af förnedring och smuts som jag någonsin sett. Nå — jag sköt honom icke, och han stödde sig mot ett träd för att låta oss gå förbi. Hvad han sedan gjorde var väl absolut en handling af det mest tygel-

lösa själfsvåld. Just som vi befunno oss midt framför honom drog han plötsligt upp en pistol och sköt Dombey genom hufvudet. I nästa ögonblick föll missdådaren för min kula. Men det var för sent. Dombey sjönk ned död utan att ge ett ljud ifrån sig. Jag tviflar på att han visste hvad som händt.

»Jag gick ifrån de bägge liken och skyndade förbi det brinnande huset till garaget, där jag fann doktor Hoghs bil. Behållarna voro fyllda med bensin och vagnen var i ordning att begagna. I denna bil färdades jag nu genom den ödelagda stadens gator och kom tillbaka till de kvarlevande vid Universitetsplanen. Andra spanare kommo också igen, men ingen hade gjort ett så lyckligt fynd som jag. Professor Fairmead hade kommit öfver en Shetlandspony, men det stackars djuret hade stått öfvergifvet och bundet i ett stall i flera dagar och var så utmat-

tadt af brist på foder och vatten att det icke förmådde bära den ringaste börda. Somliga röstade för att ponyn skulle släppas lös, men jag envisades att vi skulle leda den med oss, för att vi skulle kunna använda den till föda, om vi ej kunde skaffa oss någonting annat.

»Vi voro fyrtiosju då vi nu bröto upp, däribland många kvinnor och barn. Fakultetens dekanus, först och främst en gammal man och nu dessutom hjälplöst bruten i följd af den gångna veckans ohyggliga tilldragelser, åkte i bilen tillsammans med en hop mindre barn och professor Fairmeads gamla mor. Wathope, en ung professor i engelska, som hade fått ett svårt skottsår i sitt ena ben, tjänstgjorde som chaufför. Vi andra gingo till fots och professor Fairmead ledde ponyn.

»Det var hvad man kunde ha kallat en vacker dag, men atmosfären var full af rök från den brinnande världen, och

genom denna rök lyste solen endast dunkelt — en dyster, liflös, blodröd, olycksbådande skifva. Men vi hade blifvit vana vid denna blodröda sol. Helt annorlunda var det med röken. Den sved i våra ögon och näsborrar, och det fanns icke en ibland oss hvars ögon icke voro blodsprängda. Vi styrde kurs åt sydost, vandrade ändlösa mil genom förstads kvarter, där marken först börjar höja sig bortom den flacka inre staden. Endast på denna väg kunde vi hoppas uppnå landsbygden.

»Vi färdades odrägligt långsamt. Kvinnorna och barnen kunde icke gå fort. De hade aldrig drömt om att färdas gående, ser ni — så som nu alla människor måste göra. Egentligen var det ingen af oss som förstod sig riktigt på att gå. Det var icke förrän efter pesten som jag lärde mig det. För oss var det under denna vandring de långsammaste stegen som bestämde allas fart, ty af fruktan för

plundrare vågade vi icke skiljas åt. Men dessa mänsklighetens rofdjur voro numera icke så talrika. Pesten hade redan i väsentlig grad minskat deras antal, men i alla händelser fanns där tillräckligt många kvar för att de skulle utgöra en ständig fara för oss. Många af de vackra bostäder vi passerade voro oskadda af eld, men rykande ruiner lågo öfverallt. Plundrarna tycktes ha öfvervunnit sitt vanvetliga begär att bränna, och det var sällsynt att se nyanlagda eldsvådor.

»Många af oss sökte i enskilda garager efter bilar och bensin. Men därvidlag hade vi ingen tur. Vid de första stora utvandringarna från städerna hade allt sådant förbrukats. En af våra män, unge Calgan, gick förlorad under en sådan expedition. Han blef skjuten af plundrare då han var på väg öfver en gräsplan. Detta var dock det enda olycksfall af denna art som drabbade oss, ehuru vi en

gång råkade ut för en drucken usling, som helt obesväradt började skjuta på oss allesammans. Lyckligtvis knallade han på utan all besinning, och vi sköto ned honom innan han hade hunnit åstadkomma någon skada.

»I Fruitvale, medan vi ännu befunno oss midt i stadens förnämligare område, visade sig åter pesten ibland oss. Professor Fairmead blef offret. Sedan han genom tecken låtit oss förstå att hans mor ingenting skulle få veta, drog han sig åt sidan och gick långsamt öfver planteringen framför ett vackert hus. Han sjönk matt ned på trappstegen till verandan, och jag — som hade dröjt efter de andra — vinkade ett sista farväl till honom. På kvällen slog vi läger flera mil bortom Fruitvale, men ännu inom stadens område. Och vi måste flytta vårt läger två gånger samma natt, för att komma ifrån våra döda. På morgonen voro vi endast

trettio. Aldrig kan jag glömma vår fakultets dekanus. Under förmiddagens vandring visade sig de ödesdigra symptomen hos hans hustru, som gick till fots. När hon drog sig åt sidan för att låta oss gå förbi, ville han nödvändigt stiga ur vagnen och stanna hos henne. Det uppstod en riktig träta om saken, men slutligen gåfvo vi efter. Det kunde verkligen vara alldeles detsamma hvilketdera han gjorde, ty vi visste ju icke ens om någon af oss skulle få lefva kvar.

»Andra kvällen efter utvandringens början lägrade vi oss bortom Haywards och befunno oss således äntligen ute på landsbygden. Morgonen därpå voro vi elfva som lefde. Under natten hade dessutom Wathope, professorn med skottsåret i benet, rymt ifrån oss med bilen och tagit med sig sin mor och syster och största delen af våra konserver. Samma eftermiddag, medan vi rastade vid väg-

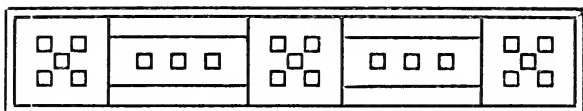
kanten, såg jag det sista luftskepp jag någonsin skall få se. Ute på landsbygden var röken mycket tunnare än på stadens område, och när jag först fick se luftskeppet, dref och krängde det hjälplöst på en höjd af tvåtusen fot. Hvad som hade inträffat däruppe kunde jag icke gissa mig till, men vi sågo skeppets bog sänka sig allt lägre och lägre. Och så måste skotten i gasbehållaren ha sprängts, ty skeppet föll lodrätt som ett vattenpass till marken. Sedan den dagen har jag aldrig sett något luftskepp. Mycket ofta under de närmast följande åren spejade jag uppåt rymden efter ett dylikt bevis på att civilisationen lefde kvar någonstädes i världen. Men det beviset skulle aldrig komma. Hvad som hände hos oss i Californien måste ha händt öfverallt.

»Ännu en dags vandring — och då vi kommo till Niles voro vi endast tre. Bortom Niles, midt på stora landsvägen,

återfunno vi Wathope. Motorn hade gått sönder, och på filter, som de hade bredt ut på marken, låg nu hans mor, hans syster och han själf, alla döda.

»Uttröttad genom den ovanliga ansträngningen att ständigt vara på vandring, sof jag den natten mycket tungt. När jag vaknade på morgonen var jag ensam i världen. Caufield och Parsons, mina sista kamrater, hade dött af pesten. Af de fyrahundra som sökte skydd i Laboratoriebyggnaden — och af de fyrtio-sju som började utvandring därifrån — var jag ensam kvar i lifvet, jag och Shetlandsponyn. Hvarför det skulle gestalta sig så kan ingen förklara. Jag angreps icke af pesten, det är alltsammans. Jag var fritagen — den ende på en million, alldeles som hvarje annan kvarlevande var den ende på en million eller snarare på flera millioner, ty det var antagligen den rätta proportionen.

V.

» **D**e närmaste två dagarna uppehöll jag mig i en liten skogsdunge där inga dödsfall hade inträffat. Under dessa dagar var jag visserligen mycket nedstämd och väntade att min tur skulle komma hvilket ögonblick som helst, men jag hvilade i alla fall och återvann mina krafter. Så gjorde också ponyn. Den tredje dagen lastade jag den lilla återstod af konserver jag ägde på ponyns rygg och begaf mig åter på vandring genom en öde bygd. Icke en enda levande — man, kvinna, eller barn — rå-

kade jag, men döda lågo öfverallt. Föda fanns det emellertid i öfverflöd. På den tiden såg det icke ut i landet som nu. Träd och buskar voro bortröjda på stora sträckor och marken var odlad. Föda för millioner munnar stod där och växte, mognade och skulle fördärfvas. Från fält och trädgårdar försåg jag mig med grönsaker, frukt och bär. Utomkring de öfvergifna landtgårdarna fann jag ägg och fångade höns. Och mycket ofta fann jag konserver i förrådsrummen.

»Egendomligt var att lägga märke till husdjurens beteende. De förvildades öfverallt till rofdjur och höllo jakt efter hvarandra. Höns och ankor voro de första som gingo under. Svinen förvildades först och därefter kattorna. Det dröjde icke heller länge innan hundarna antogo nya seder. Och de voro en riktig plåga. De slukade liken, de skällde och tjöto om nätterna, och om dagarna smögo de omkring på

afstånd. Med tiden märkte jag en förändring i deras beteende. Från början höll sig hvar och en för sig, de visade sig misstänksamma mot hvarandra och voro ständigt benägna att slåss. Men det dröjde icke länge förrän de började uppträda flockvis. Hunden har alltid varit ett sällskapsdjur, ser ni, och det var han iinnan han blef tämd af människan. På världens sista tid före pesten fanns det många, många olika slags hundar — där fanns hundar utan hår och hundar med tjock päls, och det fanns hundar så små att de knappast skulle ha varit en munbit för andra, som voro stora som bergslejon. Och nu blefvo alla de små och svagare arterna dödade af de större och starkare. De allra största hundarna voro icke lämpade för det vilda lefnadssättet, utan urartade småningom. Och resultatet af allt detta blef att de många hundarterna försvunno och att den medelstora

varglika sorten som vi nu se här springande i flockar är den enda som finns kvar.»

»Men kattor springa då inte i flockar», invände Hoo-Hoo.

»Katten har aldrig varit något sällskapsdjur. En författare under nittonde århundradet skref om katten, att 'han går för sig själf', och så är det. Han har alltid gått för sig själf hela tiden innan han tämdes af människan och sedan under alla de tidsåldrar han hållits som husdjur intill våra dagar, då han åter är förvildad.

»Hästen blef också vild, och alla de fina raser vi förut hade ha urartat till den lilla mustangen, som finns nu för tiden. Och korna blefvo vilda, och dufvorna och fåren. Att en del af hönsen lefde kvar, det vet ni. Men de nutida vildhönsen ä' helt olika de hönsarter vi hade i forna dagar.

»Men jag måste fortsätta min berättelse. Jag vandrade genom ett utdött land. Med tiden började jag allt mer och mer längta efter någon varelse af mitt eget släkte, men jag fann ingen, och ensligheten föreföll mig alltmera tryckande. Jag vandrade genom Livermoredalen och öfver bergen mellan den och den stora San Joaquindalen. Den dalen ha ni aldrig sett, men den är mycket stor, och där har vildhästen sitt stamhåll. Där finns stora hjordar af vildhästar, flockar på tusental och tiotusental. Jag var där om igen för trettio år sedan, så att jag vet det. Ni tycker nog att här finns massor af vilda hästar i dalarna vid kusten, men det är ingenting i jämförelse med dem som finnas i San Joaquindalen. Egenomligt nog begåfvo sig korna, sedan de hade blifvit förvildade, till de lägre bergstrakterna. De hade antagligen lättare att försvara sig där.

»På landsbygden hade plundrarna lämnat färre spår efter sig, och jag fann många byar och småstäder där ingen eldsvåda hade rasat. Men där låg fullt med pestlik, och jag fortsatte min vandring utan att stanna. I närheten af Lathrop tog jag, trött på min ensamhet, hand om ett par collies, som så nyligen blifvit fria, att de visade sig ifriga att få återvända till människosällskap. Dessa hundar följde mig sedan i många år, och de som ni nu ha leda sitt ursprung från dem. Men rasen har urartat under de sextio åren. Edra odjur ä' mera lika tämda vargar än någonting annat.»

Nu steg Harläpp upp och förvissade sig om att getterna voro i godt behåll, hvarefter han gaf akt på solens sjunkande ställning och visade otålighet öfver den gamles vidlyftiga prat. Edwin uppmanade farfadern att skynda på, och han fortsatte:

»Jag har inte mycket mer att berätta. Ridande på en häst, som jag lyckats fånga, och följd af mina bägge hundar och ponyn, färdades jag genom San Joaquin och kom till en underbar dal bland bergen, som kallades Yosemite-dalen. I det stora hotellet där fann jag ett rikligt förråd af konserverade lifsmedel. Där fanns också ypperliga betesmarker, där var godt omvillibråd, och i floden som gick genom dalen fanns rikligt med foreller. Jag stannade där tre år i en ödslighet, som ingen utom den som en gång har ägt fördelarna af en hög civilisation kan rätt uppfatta. Sedan stod jag inte ut längre. Jag kände att jag skulle kunna bli galen. Jag var ett sällskapsdjur, jag såväl som hunden, och jag led bittert af att ej äga någon af mitt släkte i närheten. Jag resonerade så, att då jag hade fått lefva kvar efter pesten, vore det ju en möjlighet att äfven andra funnos kvar. Jag

antog också att sedan nu tre år hade förgått, borde pestsmittan ha försvunnit och landet åter vara rent.

»Och så begaf jag mig åter på väg med min häst, mina hundar och min pony. Jag färdades återigen genom San Joaquindalen och öfver bergen där bortom, och jag kom ner i Livermoredalen. Den förändring som där hade försiggått under de tre åren var häpnadsväckande. All jorden hade förut varit plöjd och välskött, och nu kunde jag knappt känna igen mig där, så öfverväxta voro alla åkrar af det frodigaste ogräs. Ser ni — hvete-fält, grönsaksodlingar, frukt- och bärträd hade alltid blifvit skötta och omsorgsfullt vårdade af människan, så att den skörden blef god. Ogräs, vilda buskar och dylikt hade människan däremot alltid sökt utrota, och därför hade dessa arter af växtlighet blifvit sträfva och sega. Resultatet blef att nu, då människans tuktande hand

saknades, utbredde sig den vilda växtligheten hejdlöst och fördärfvade alla de odlade arterna. Prärivargarna hade ökat i hög grad, och nu såg jag för första gången vargar ströfva omkring två eller tre i sällskap, eller också kommo de i små flockar ner från trakter, där de förut alltid hade hållit sig undan.

»Det var vid sjön Temescal, icke långt från den forna staden Oakland, som jag först råkade på lefvande mänskliga varelser. Aldrig skall jag kunna beskrifva de känslor jag erfor då jag kom ridande ut för en sluttning mot sjön och fick se röken från en lägereld höja sig mellan träden. Hjärtat stannade nästan i mitt bröst. Jag trodde att jag höll på att bli vansinnig. Så hörde jag ett skrik — barnskrik. Och hundar skällde, och mina hundar besvarade deras skall. Jag visste ju ej annat än att jag var den enda människa som fanns kvar i hela världen. Det

kunde väl knappt vara verklighet att här fanns flera — att jag såg rök och hörde ett barn skrika.

»Men se — där, midt framför mina ögon, på knappt hundra yards afstånd, såg jag en man resa sig öfver vattnet. Det var en storväxt man, och han stod på en utskjutande klippa och fiskade. Jag höll in min häst. Jag försökte ropa till honom, men jag kunde ej. Jag vinkade åt honom. Det föreföll mig som om han betraktade mig, men han tycktes icke vinka tillbaka. Och nu lutade jag hufvudet mot armarna där jag satt i sadeln. Jag var rädd att se upp igen, ty jag visste att alltsammans endast var en hallucination och att mannen skulle vara försvunnen när jag såg upp. Och hallucinationen föreföll mig så dyrbar, att jag ville behålla den litet till. Jag visste också, att så länge jag icke såg upp skulle den fortfara.

»Så satt jag tills mina hundar började

morra och jag hörde en mans röst. Och hvad tron ni att den rösten sade? Jag skall säga er det. Den sade: '*Hvar i helvete kommer ni ifrån?*'

»Dessa ord var det jag hörde, just de. Det var hvad din andre stamfader sade, Harläpp, då han hälsade på mig där vid sjön Temescals strand för femtiosju år sedan. Aldrig skulle de orden kunna gå ur mitt minne. Jag öppnade ögonen, och där stod han framför mig, en storväxt, mörkhyad, luden karl med breda käkar, sluttande panna och skarpa ögon. Hur jag kom ned från hästen vet jag inte. Hvad jag vet är att jag tryckte hans hand mellan mina bägge och brast i gråt. Jag skulle ha kunnat ta honom i famn, men han var alltid en lågsint och misstänksam människa, och han drog sig undan. I alla fall höll jag fast hans hand och grät.»

Gubbens röst dallrade och slog öfver vid minnet af denna gripande stund, och

svaghetens tårar strömmade utför hans kinder. Gossarna sågo på och fnittrade.

»Ja, jag grät och skulle gärna ha omfaunat honom», fortsatte den gamle, fastän chauffören var ett odjur, ett riktigt odjur — den afskyvärdaste karl jag någonsin har lärt känna. Han hette egentligen ... Besynnerligt, men nu har jag alldeles glömt hans namn. Alla kallade honom Chaufför efter det yrke han haft, och den benämningen fick han behålla. Däraf kom det också att den familj, hvars grundläggare han var, kallas för stammen Chaufför.

»Han var en våldsam och orättvis människa. Hvarför pesten skonade honom kan jag aldrig lära mig begripa. Det kan verkligen tyckas som om det, trots våra gamla metafysiska föreställningar att en absolut rättvisa existerade, icke alls skulle finnas någon rättvisa till i universum. Hvad skulle han lefva för?

En orättfärdig människa, ett moraliskt monstrum, en skamfläck för vår jord, ett under af grymhet, skoningslöshet och bestialitet! Allt hvad han kunde tala om var automobiler och deras maskineri, bensin och garager. Och med den allra största förtjusning brukade han också berätta om de usla snatterier och bedrägerier han öfvat gentemot dem som hade använt honom i sin tjänst i forna dagar, det vill säga innan pesten kom. Och ändå hade han blifvit skonad, medan hundratals millioner — ja, billioner — bättre människor rycktes bort af pesten.

»Jag följde med honom till hans läger, och där såg jag henne — Vesta — kronan bland kvinnor. Det var en härlig och på samma gång sorglig syn. Där fann jag således Vesta Van Warden — Jon Van Wardens unga hustru — klädd i trasor och med händerna uppsvällda, skrämiga och valkiga af hårdt arbete,

stående lutad öfver elden och förrättande en kökspojkes arbete — *hon*, Vesta, som var född att bära rikedomens purpur inom världens mäktigaste baroni. Hennes man, John Van Warden, var ägare till en billion åttahundra millioner dollar — och som ordförande i Industrimagnaternas komité hade han varit Amerikas härskare. Då han dessutom var medlem af Internationella kontrollkomitén, hade han också varit en af de sju som regerade världen. Och hon var själf af lika ädel börd. Hennes far, Philip Saxon, hade varit ordförande i Industrimagnaternas komité till sin död. Denna syssla var så godt som ärftlig, och om Philip Saxon hade haft en son, skulle denne ha blifvit hans efterträdare. Men han hade blott ett enda barn, Vesta — den härligaste blomman som generationer af den högsta kultur någonsin kunnat alstra på vår planet. Först sedan förlofningen mellan

Vesta och Van Warden blifvit tillkännagifven nämnde Saxon den unge mannen som sin efterträdare. Det var helt säkert ett giftermål som ingicks af politiska skäl. Jag har anledning att tro att Vesta aldrig älskade sin make med den glödande kärlek, som våra skalder brukade besjunga. Deras äktenskap liknade snarare dem som ingingos mellan kungliga personer innan den tiden kom, då dessa ersattes af magnaterna.

»Och där stod hon nu och kokade fisk i en sotig panna, med sina härliga ögon inflammerade af den skarpa röken från en öppen eld. Det var en sorglig historia, Vesta Van Wardens. Hon var den enda kvarlevande på en million, så som jag hade varit det och Chaufför likaså. På en plåtå i Alameda Hills bergstrakt hade Van Warden byggt ett sommarpalats med utsikt åt San Fransiscoviken och omgifvet af en park på tusen acres. När pesten

kom, skickades Vesta dit af sin man. Beväpnade patruller hade uppsikt öfver parkens utkanter, och ingenting — vare sig i fråga om proviant eller post — fördes in utan att först bli desinficerade. Och ändå trängde pesten sig in, vakterna stupade på sina poster, tjänarna dogo vid sitt arbete, hela den talrika staben af underordnade sopades bort — eller åtminstone alla de som icke flydde för att dö på andra håll. Och så begaf det sig att Vesta fann sig vara den enda lefvande varelsen i ett palats som förvandlats till ett benhus.

»Chaufför hade varit bland dem af heunes tjänare som rymt. Efter två månader kom han tillbaka och upptäckte Vesta i en liten sommarpaviljong, där inga dödsfall inträffat och där hon hade inrättat sig så godt hon kunde. Han var rå som ett oskäligt djur. Hon blef rädd, sprang sin väg och gömde sig bland

träden. Den natten flydde hon till fots inåt bergen — hon, hvars fina fötter och mjuka hull aldrig förut hade skrapats af en hvass sten eller stungits af ett törne. Han följde efter henne — och han tog henne. Han slog henne. Förstår ni hvad jag säger? Han slog henne med sina ohyggliga näfvar och gjorde henne till sin slafvinna. Det var hon som måste samla bränsle, göra upp eld, koka mat och utföra allt förnedrande arbete för dem — hon som aldrig i hela sitt lif hade sysslat med någonting lågt eller simpelt. Allt sådant tvingade han henne att göra, medan han, som en sannskyldig vilde, låg bredvid och såg på. Själf gjorde han ingenting, absolut ingenting, utom då han emellanåt gick ut för att jaga eller fiska.»

»Det dugde det för Chaufför», sade Harläpp med låg röst till de andra gosarna. »Jag kommer ihåg honom från

hans sista tid. Han var en tjurskalle, och nog kunde han sätta folk i gång. Ni vet, att far gifte sig med hans dotter, och ni skulle ha sett hur han klådde på far. Chaufför var en kanalje. Oss barn lät han minsann veta att vi lefde. Till och med då han höll på att dö dref han till mig med den långa påken han ständigt hade till hands, så att mitt hufvud höll på att spricka.»

Harläpp gued sitt runda hufvud, som om han ännu kände svedan efter slaget, och gossarna vände nu åter sin uppmärksamhet till den gamle, som fortfarande med hänförelse talade om Vesta, den olyckliga hustrun till grundläggaren af stammen Chaufför.

»Och det säger jag, att ni kan alls inte fatta hur förskräcklig hennes belägenhet var. Chaufför var en tjänare, förstår ni, en simpel tjänare, som det tillkom att ödmjukt buga sig inför en sådan

som hon. Och hon var af härskaresläkt, både genom sin börd och sitt giftermål. Millioner sådana som han hade haft sitt öde hvilande i hennes lilla hvita hand. Och under tiderna före pesten skulle den minsta beröring af en sådan som han varit en besmittelse för henne. Å, jag har sett bevis på det. Jag kommer mycket väl ihåg när mrs Goldwin, hustru till en af de stora magnaterna, en gång vid en landningsplats skulle stiga ombord på sitt privata luftskepp och tappade sin parasoll. En simpel tjänare tog upp den och begick den blundern att räcka den till henne — till *henne*, en af de förnämsta damerna i landet! Hon ryggade tillbaka som för en spetälsk och gaf sin sekreterare en vink att ta emot parasollen. Och hon befallde också sekreteraren att göra sig underrättad om den simple karlens namn och se till att han genast blef afskedad ur tjänsten. Det var till den klassens

kvinnor som Vesta Van Warden hörde. Och henne tillät sig Chaufför att slå och behandla som en slafvinna.

»Bill — ja, *så* var det han hette, den där Chaufför. Hans namn var Bill. Han var en eländig, råbarkad varelse, totalt utan alla de bättre instinkter och ädla impulser, som finnas hos en bildad kulturmänniska. Nej, det finns ingen absolut rättvisa, då *han* kunde tillskansa sig denna underbara kvinna, Vesta Van Warden. Hur oerhördt sorgligt detta var, kan ni aldrig lära er förstå, gossar — ty ni ä' själfva råa små vildar utan kännedom om någonting annat än barbari. Hvarför skulle Vesta inte ha blifvit min i stället? Jag var ju en människa med kultur och förfining, professor vid ett stort universitet. Det oaktadt var hennes ställning före pestens utbrott så förnäm, att hon då ej skulle ha nedlåtut sig att lägga märke till att jag existerade. Tänk då, hvilken botten-

lös förnedring det innebar för henne att falla i händerna på Chaufför. Det fordrades ingenting mindre än att nästan hela det öfriga människosläktet dog ut, för att det skulle bli möjligt för mig att få lära känna henne, se in i hennes ögon, tala med henne, vidröra hennes hand och — ja, och älska henne och förstå, att hennes känslor för mig voro mycket vänliga. Jag har skäl att tro, att hon — denna härliga kvinna — också skulle ha älskat mig, om det icke utom mig hade funnits någon annan man till i världen än Chaufför. Och hvarför — när pesten mejade bort åtta billioner själar — hvarför slog den icke då *ett* offer till, jag menar Chaufför!

»En gång, när Chaufför var ute och fiskade, tiggde och bad hon mig att jag skulle döda honom. Hon bad mig om det med tårar i ögonen. Men han var en stark och våldsam människa, och jag var rädd för honom. Jag talade med honom

efteråt. Jag erbjöd honom min häst, min pony, mina hundar, allt hvad jag ägde — om han ville ge mig Vesta. Men han grinade mig midt i ansiktet och skakade på hufvudet. Han var fräck. Han sade, att i forna tider hade han varit en simpel tjänare och hållen för föga bättre än smutsen under fötterna af män sådana som jag och kvinnor sådana som Vesta, men nu hade han däremot den förnämsta damen i landet till tjänarinna åt sig — för att koka hans föda och sköta hans afföda. 'Ni hade *er* tid före pesten', sade han, 'men nu är det min tur att ha det godt, och jag har det förbannadt bra. Jag skulle inte vilja ha forna tider tillbaka igen, inte för något pris'. Det där var hvad han sade, fastän inte med de orden. Han var en råbarkad usling, och gemena svordomar flödade oupphörligt öfver hans läppar.

»Han tillade också, att om han upp-

täckte att jag 'gjorde ögon åt hans kvinna', så skulle han vrida nacken af mig och ge henne ett kok stryk. Hvad skulle jag göra? Jag var rädd för honom. Han var ett odjur. Den första kvällen sedan jag hade kommit till lägret talade Vesta och jag länge om saker och ting från vår försvunna värld. Vi talade om konst, om böcker och poesi, och Chaufför hörde på med ett hångrin. Han var förargad öfver att vi talade om sådant som han inte begrep, och slutligen afbröt han oss och sade: 'Nå, och nu är detta Vesta Van Warden, som i forna tider var hustru till magnaten Van Warden — en förnäm och prisnosig skönhet, som nu är min squaw. Jojo, professor Smith, tiderna ha förändrats, tiderna ha förändrats åtskilligt. Hör hit, kvinna, tag af mig mockasinerna — och raska på bara! Jag vill att professor Smith ska' få se, hur bra jag har dresserat dig till det.'

»Jag såg, att hon bet hårdt ihop tänderna och att hennes ansikte glödde af upprorisk harm. Han lyfte sin knotiga näfve till ett slag, och jag kände mig rädd och nästan sjuk af bedröfvelse. Jag kunde icke göra någonting för att beveka honom. Och därför reste jag mig för att gå min väg, så att jag skulle slippa se han ovärdiga beteende. Men då gapskrattade Chaufför och hotade mig med 'smörj', om jag inte stannade och såg på. Och där satt jag således — tvingad af honom — kvar vid lägerelden på sjön Temescals strand och såg Vesta, Vesta Van Warden falla på knä och ta mockasinerna af den grinande, ludne, aplika uslingen.

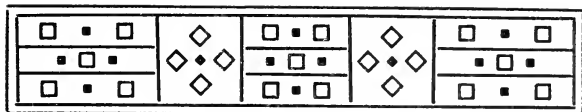
»Å, ni förstå det inte, gossar! Ni ha aldrig vetat om någonting annat, så att ni *kan* inte förstå det.

»Morskar sig och rycker i betslet, tror jag», hånade Chaufför, medan hon utförde det förnedrande och motbjudande arbetet.

»En smula istadig emellanåt, ser ni — en liten smula istadig. Men ett slag vid örat gör henne genast mild och foglig som ett lamm.»

»Och en annan gång sade han: 'Vi måste gripa oss an med att föröka oss och uppfylla jorden. Ni har inga chanser till det, ni professor. För ni har ingen hustru, och vi ha inte lust att släppa in en tredje i lustgården. Men jag är inte högfärdig. Jag ska' säga er nånting, professor.' Han pekade på deras lilla barn, som ej var mer än ett år. »Där kan ni få en hustru, fastän ni måste vänta tills hon har växt upp. Det är ju schangtilt, eller hur? Här ä' vi alla lika, fastän jag är den största grodan här i dammen. Men jag är inte prisnosig, jag. Professor Smith — jag gör er den äran, den mycket stora äran, att trolofva er med min och Vesta Van Wardens dotter! Är det inte själfva tusan, att Van Warden inte kan vara med och höra det?»

VI.

Tre oändligt pinsamma veckor tillbragte jag i Chaufförs läger. Men så hade han antagligen tröttnat på mig, eller också tyckte han att jag inverkade mindre fördelaktigt på Vesta, ty han berättade en dag för mig att han året förut under en vandring mellan Contra Costahöjderna till Carquinezsundet hade sett rök på andra sidan sundet. Det betydde ju, att där skulle finnas flera människor i lifvet, och att han i tre veckor hållit mig i okunnighet om detta oskattbara förhållande. Jag begaf mig genast därifrån

med mina hundar och hästar, och jag färdades öfver Contra Costahöjderna till sundet. Ingen rök syntes på motsatta sidan, men vid Port Costa fann jag en liten flodbåt, på hvilken jag kunde forsla mina djur. Jag hittade också en gammal pressenning, som jag använde till segel, och en sydlig bris hjälpte mig öfver sundet och upp till Vallejos ruiner. Och däri mot stadens utkanter fann jag spår efter ett nyligen öfvergifvet läger. En hop musselskal utvisade hvarför dessa människor hade kommit till vikens stränder. Det var Santa Rosanstammen som hade varit där, och jag följde dem i spåren utmed den gamla järnvägen rakt öfver salthedarna till Sonomadalen. Där träffade jag på deras läger vid det gamla tegelbruket i Glen Ellen. De voro inalles aderton personer. Två gamla gubbar — den ena en bankir Jones, den andra en f. d. pantlånare Harrison, som

hade tagit förestånderskan för statens hospital i Napa till hustru. Af alla den stora staden Napas invånare och alla inbyggare i öfriga städer och byar i denna rika och tätt befolkade dal var hon den enda som lefde kvar. Vidare fanns där tre unga män, två f. d. farmare — Cardiff och Hale — och Wainwright, som förut varit simpel daglönare. Alla tre hade fått hustrur. Hale, som var en totalt obildad jordbrukare, hade fått den högsta vinsten näst Vesta på sin del af de kvinnor som öfverlevat pesten, nämligen Isadore, en af världens mest berömda sångerskor, som vid pestens utbrott befann sig i San Francisco. En gång berättade hon för mig omständligt, hvilka äfventyr hon sedan dess hade genomgått, tills hon slutligen påträffades af Hale i Mendocinoskogen och ansåg sig icke ha annan utväg än att bli hans hustru. Och oaktadt sin brist på bildning var Hale en god människa. Han

hade skarpt utpräglade begrepp om rättvisa och rättskaffenshet, och hon var mycket lyckligare med honom än Vesta var med Chaufför.

»Cardiffs och Wainwrights hustrur voro vanliga enkla kvinnor, vana vid arbete och med stark kropps-konstitution — just den typ som bäst behöfdes för det primitiva nya lif de nödgades föra. Förutom de nu uppräknade fauns där också två fullvuxna från Idiothemmet i Eldredge jämte fem eller sex större och mindre barn, födda efter bildandet af Santa Rosanstammen. Bertha var också där. Hon var en god människa, Harläpp, trots din fars hånfulla klander. Jag tog henne till hustru. Hon blef mor till din far, Edwin, och äfven till din, Hoo-Hoo. Vår dotter Vera gifte sig med din far, Harläpp, och — Sandow — var Chaufförs och Vesta Van Wardens äldste son. På detta sätt blef jag den nittonde med-

lemmen af stammen Santa Rosa, och dit kom icke mer än två främlingar efter mig. Den ena af dem var Mungerson, ättling af magnaterna. Han hade i åtta år vandrat ensam i norra Californiens vildmarker innan han kom söderut och råkade oss. Han väntade sedan i tolf år innan han kunde få gifta sig med min dotter Mary. Den andre var Johnson — han som grundlade Utahstammen. Han kom från Utah, ett land som ligger mycket långt härifrån, på andra sidan om de stora ödemarkerna i öster. Först tjugusju år efter pesten kom Johnson till Californien. Han berättade att det i hela Utah ej funnits mer än tre kvarlevande, och alla dessa voro män. I många år hade de tre männen lefvat och jagat tillsammans, men slutligen hade de i ren förtviflan och af fruktan för att människosläktet vid deras död skulle helt och hållet försvinna från jorden företagit sig att vandra västerut.

Det var ju en möjlighet att det fanns kvinnliga kvarlevande i Californien. Johnson var den ende som kom med lifvet igenom den stora ödemarken, de bägge andra funno sin död där. Han var fyrtiosex år när han kom till oss, och han gifte sig med den fjärde dottern till Isadore och Hale. Hans äldste son gifte sig med en syster till din mor, Harläpp — den tredje dottern till Chaufför och Vesta Van Warden. Johnson var en kraftig karl med stark vilja. Det var därför han skilde sig från Santa Rosan-stammen och grundade en ny vid San José. Stammen är helt liten, räknar ej mer än nio medlemmar. Johnson är död, men hans inverkan på de sina och den kraft de ärft af honom skall göra att stammen växer sig stark och kommer att spela en ledande roll i fråga om vår planets civiliserande på nytt.

»Efter hvad vi veta, finns det endast

två stammar till, nämligen stammarna Los Angelitos och Carmelitos. Den sistnämnda härstammar från en man som heter Lopez, ättling af de forntida mexikanerna och mycket mörk till färgen. Han var koherde i bergstrakterna bortom Carmel, och hans hustru hade varit uppasserska på det stora hotellet Del Monte. Det gick sju år innan vi kommo i beröring med Los Angelitos. De ha ett fruktbart land därnere i söder, men där är för varmt. Jag antar att jordens nuvarande befolkning måste vara mellan trehundrafemtio och fyrahundra personer — naturligtvis förutsatt att det icke finns småstammar spridda på annat håll ute i världen. Finns det sådana, så ha vi emellertid icke hört någonting från dem. Sedan Johnson sträfvade sig fram öfver öknen från Utah, har icke ett enda lifstecken kommit hit österifrån eller från andra håll. Den värld, som jag kände till under mina gossår

och min ungdom, är förgången. Den har upphört att finnas till. Jag är nu den siste som lefde då pesten härjade vår jord och som känner till det underbara som fanns före denna aflägsna tid. Vi som voro planetens herrar — som härskade öfver dess jord, dess haf och dess luftkrets, som nästan voro som gudar — vi lefva nu uti urtidens vildmanslif utmed vattendragen i Californien.

»Men vi föröka oss raskt. Din syster, Harläpp, har redan fyra barn. Folkmängden stiger med fart, och vi bli också mogna till en ny ansträngning att åter tillägna oss civilisation. Med tiden skall folkökningen tvinga oss att söka andra trakter, och hundra generationer efter denna skola möjligen våra ättlingar vandra öfver bergen och skrida långsamt framåt, generation efter generation, öfver den stora kontinenten, för att kolonisera orienten — en ny ariansk folkvandring omkring världen.

»Men det kommer att gå långsamt, mycket långsamt — vi ha så högt att klättra upp igen, emedan vi ha fallit så hopplöst djupt. Om bara en enda af dem som hade kunskaper i kemi och fysik hade blifvit skonad! Men det skulle icke få vara så, och vi ha glömt allting. Chaufför började bearbeta järn. Han inrättade smedjan, som vi ännu använda. Men han var en lättjefull människa, och när han dog, tog han med sig i grafven allt hvad han visste om metaller och maskineri. Hvad kunde jag veta om sådant? Jag hade studerat språk, men icke kemi. Och de andra männen som kommo hit hade icke studerat alls. Det var bara två saker som Chaufför uträttade ordentligt, och det var att brygga starka drycker och odla tobak. Det var en gång när han var drucken som Vesta miste sitt lif. Jag tror fullt och fast att han själf dödade henne i ett anfall af grymhet — rusig

som han var — fastän han alltid påstod att hon hade fallit i sjön och drunknat.

»Och nu, gossar, vill jag varna er för medicinmännen. De kalla sig för *doktorer*, fordom en titel för utöfvare af ett ädelt yrke. Men i själfva verket ä' de ingenting annat än medicinmän eller s. k. undergörare, och de arbeta på att befordra mörker och vidskepelse. De ä' lögnare och bedragare. Men så förnedrade och eländiga ha vi blifvit att vi tro på deras lögner. Deras antal kommer att växa såväl som vårt, och de komma att sträfva efter att få makten öfver oss. Men kom ihåg att de bara ä' lögnare och charlataner. Se på unge Korsöga, som agerar doktor och säljer trollmedel mot sjukdom, skaffar tur på jakt och lofvar godt väder i utbyte mot god mat och pälsskinn, skickar dödsstafven till folk och gör sig skyldig till tusen afskyvärda saker. Jag säger er, att när han påstår sig kunna

uträtta allt detta, ljuger han. Jag, professor Smith — professor James Howard Smith — förklarar att han ljuger. Jag har sagt honom det midt i ansiktet. Hvarför har han då inte skickat dödsstafven till mig? Därför att han vet att det inte skulle göra något intryck på mig. Men du, Harläpp, är så fången i vidskepligt mörker, att om du vaknade i natt och funne dödsstafven bredvid dig, skulle du säkert ge upp andan. Och din död skulle inte ha förorsakats af några egenskaper hos stafven, utan af att du är en vilde med vildens dunkla och oklara begrepp.

»Medicinmännen måste utrotas, och allt som gått förloradt måste upptäckas på nytt. Och därför upprepar jag allvarligt en del saker, som ni måste komma ihåg och med tiden berätta för edra barn. Ni måste säga dem, att när vatten hettas upp vid eld, utvecklar sig ur vattnet

någonting underbart som kallas ånga och är starkare än tiotusen män och kan uträtta nästan allt människans arbete. Och det finns andra mycket nyttiga saker. I blixten har människan också en kraftig tjänare, som af gammalt har varit hennes slaf och skall bli det om igen.

»En helt annan sak är det med alfabetet. Genom det är jag i stånd att veta betydelsen af 'de fina märkena', då ni däremot inte känna till någonting annat än bildskrift. I den torra hålan på Telegraph Hill, dit ni ofta ha sett mig gå när stammen är nere vid hafvet, har jag samlat många böcker. De innehålla mycken visdom. Och där har jag också lagt en nyckel till alfabetet, så att den som känner till bildskrift också skall kunna lära sig förstå bokstafstryck. En gång i tiden komma människorna att kunna läsa igen, och om då ingen olyckshändelse har drabbat min håla, skall världen få veta att

professor James Howard Smith har funnits till, och att han åt eftervärlden har räddat kunskapen om forntidens kultur.

»En annan liten uppfinning, som oundvikligen kommer att göras på nytt, är någonting som vi kallade krut. Det satte oss i stånd att döda säkert och på långa afstånd. Vissa ämnen, som finnas i jorden, blandas tillsammans i rätta proportioner, och på det sättet får man krut. Hvad det är för ämnen har jag glömt, om jag ens någonsin har haft reda på det. Jag önskar att jag visste det! Då skulle jag sannerligen göra krut, och med det skulle jag ta lifvet af Korsöga och rensa bort all vidskepelse . . .»

»När jag blir fullväxt, skall jag ge Korsöga alla getterna och allt villebråd och alla pälsskiinn jag kan skaffa, för att han skall lära mig att bli medicinman», förklarade Hoo-Hoo. »Och när jag har kommit så långt, skall jag ha alla män-

niskor att krypa i stoftet för mig. Ni kan lita på, att de ska' göra det också.»

Den gamle mannen nickade långsamt med allvarlig uppsyn och mumlade:

»Underligt är att höra kvarlefvor af det komplicerade ariska språket från en smutsig liten vilde klädd i djurhud! Hela världen är ett kaos. Och så har det varit ända sedan pesten kom.»

»Mig skall du inte få att krypa i stoftet för dig» sade Harläpp skrytsamt till den blifvande undergöraren. »Om jag betalade dig för att du skulle skicka dödsstafven till någon och det inte gjorde verkan, så skulle jag krossa skallen på dig — begriper du det, Hoo-Hoo, du?»

»Jag skall försöka få farfar till att påminna sig hvad det där krutet gjordes af», sade Edwin stillsamt, »och se'n ska' jag sätta fart i er alla. Du, Harläpp, skall få slåss för min räkning och skaffa mig kött, och du, Hoo-Hoo, får skicka

omkring dödsstafven åt mig och skrämna upp folk. Och om jag får se Harläpp försöka krossa skallen på dig, Hoo-Hoo, ska' jag låta krutet träffa honom. Farfar är inte så fånig, som ni tror, och jag tänker ta vara på hvad han säger, så att jag en gång kan bli herre öfver er alla, hela flocken.»

Den gamle skakade sorgset på hufvudet och sade:

»Krutet kommer igen. Det kan inte förhindras. Det blir samma gamla historia om och om igen. Människorna föröka sig, och så komma de i strid med hvarandra. Krutet skall sätta dem i stånd att döda millioner af deras släkte, och endast därigenom — med eld och blod — skall en ny civilisation utveckla sig långt fram i tiden. Men hvad gagnar det till? Den forna civilisationen har fallit i grus, och äfven den nya skall förgås. Det kan ta femtiotusen år att bygga upp den igen,

men den skall också försvinna. Allting förgår. Det enda som återstår är den kosmiska kraften och materien, ständigt i rörelse, ständigt verkande och reagerande, och ständigt frambringande de evinnerligt återkommande typerna — präst, soldat och kung. Ur barnamunnar får man höra ord som innebära en visdom från alla tidsåldrar. En vill slåss, en annan vill regera och en tredje vill bedja — och alla de öfriga måste arbeta hårdt och lida till döds, under det att oupphörligt om igen och återigen den civiliserade statens härliga skönhet och oöfverträffliga under utvecklas och går framåt öfver blödande lik. Det kunde vara lika så bra att jag förstörde böckerna i hålan — ty antingen de finnas kvar eller förgås, måste alla deras gamla sanningar upptäckas på nytt och deras gamla lögner åter lefva upp och fortplantas. Och hvad gagnar det till . . .»

Harläpp rusade nu upp och kastade en hastig blick på de betande getterna och på eftermiddagssolen.

»Uff!» muttrade han till Édwin. »Den gamle pratmakaren blir långrandigare för hvarje dag som går. Nu ge vi oss i väg till lägret.»

Medan de bägge andra med hundarnas hjälp samlade ihop getterna och drefvo dem för sig på vägen genom skogen, stannade Édwin hos den gamle och led-sagade honom åt samma håll. Då de kommo fram till den forna landsvägen stannade Édwin plötsligt och såg sig tillbaka. Harläpp och Hoo-Hoo gingo vidare med hundarna och getterna. Édwin betraktade uppmärksamt en liten flock vilda hästar, som hade gått ned på den hårda sandstranden. Det var ungefär tjugu stycken unghästar, årsfölar och ston, och de anfördes af en ståtlig hingst, som stod där i skummet från vågsvallet med

en stolt krökning på halsen och vildt flammande ögon, insupande den saltbemängda hafsluften.

»Hvad är det du ser?» frågade gubben.

»Hästar», svarade Edwin. »Första gången jag ser dem vid stranden. Det är nog så, att bergslejonen ha blifvit så många att de ha drifvit hästarna hit ner.»

Den sjunkande solen kastade röda knippen af strålar i solfjädersform från den af drifvande moln dolda horisonten. Och icke långt ifrån land kraflade sig sjölejonen upp på de svarta klipporna i det hvita återsvallande skummet, uppstämde sin gamla urtida sång och kämpade för sin kärlek . . .

»Kom, farfar!» manade Edwin.

Och den gamle mannen och hans sonson, klädda i djurhudar som barbarer, veko af inåt vägen genom skogen, där getterna gått fram.

UNIVERSITY OF CALIFORNIA LIBRARY
Los Angeles

This book is DUE on the last date stamped below.

U
URL

MAR 2 1979

Form L9-50m-11, '50 (2554)444

THE LIBRARY
UNIVERSITY OF CALIFORNIA
LOS ANGELES

UC SOUTHERN REGIONAL LIBRARY FACILITY

A 000 927 206 3

